Broer Film

Norsk & Svensk til Dansk

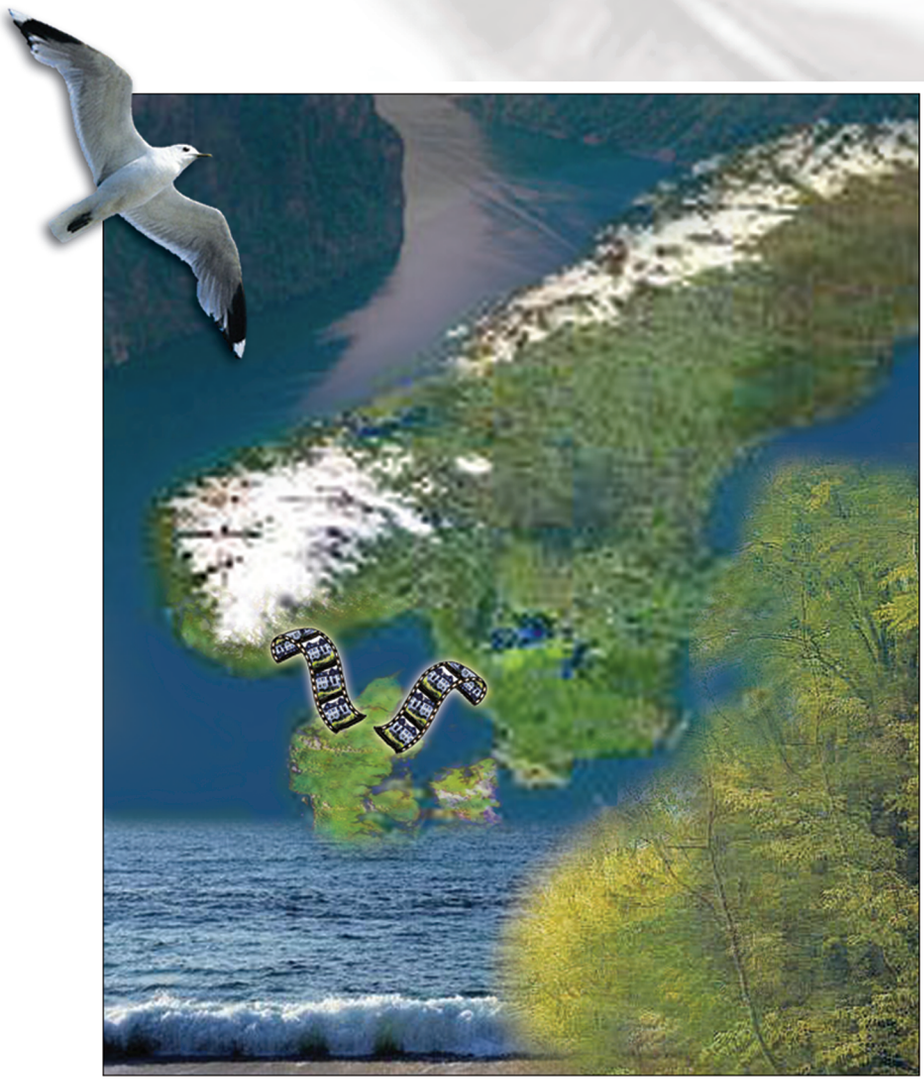

Lærervejledning

GeGe Forlag

Grethe Grønkjær

ISBN 978-87-91438-48-6
Lærervejledning
© GeGe Forlag 2007
3. udgave 1. oplag 2007
Grafisk tilrettelæggelse Jens Holm Møller
Grafisk Produktion: Damgaard Jensen, Århus
Forsidelayout: Charlotte Hjarl, Hjarl-Design/Jens Holm Møller

”Broer Film - Norsk og Svensk til dansk
består af:

- DVD med 5 norske og 5 svenske film
- Lærervejledning med kopiark

Dialog- og ordlister kan hentes på www.gege.dk

Mekanisk, fotografisk eller anden form for gengivelse eller mangfoldiggørelse er kun tilladt efter gældende COPY-DAN-aftaler.
Der er dog fri kopiret på den enkelte institution til kopisiark.

Tak til:
Ann Siri Bryhni, Anne B. Graa, Jens Holm Møller, Bodil Tams, Thomas Grønkjær Høiriis, elever fra N. Kochs skole og kursister.

Forfattere:
Grethe Grønkjær (f. 1951) Lærer, skolebibliotekar, kursusinstruktør, forfatter til og udgiver af undervisningsmaterialer. Se mere på www.gege.dk
Kapitlet ”Nordiske Sprog” er skrevet af Jens Cramer (f. 1940) lektor/studieleder ved Institut for nordisk sprog og litteratur, Aarhus Universitet. Jens Cramer har været generalsekretær for nordiske netværk og sprogkurser under Nordisk Ministerråd. Han har desuden udgivet bøger om sprog i Norden, om kriminalromaner og om musik/jazz.

Indhold

’Broer – Film’ Norsk og Svensk til Dansk 4
De 10 film 5
In Transit (1996) Norge 6
Dykk (2001) Norge 8
Digre Daier (1997) Norge 11
Sorthvit (2000) Norge 14
Caravan (2002) Norge 17
Irmelin (2003) Sverige 19
Svart är vackert? (1996) Sverige 22
Pin Up (1997) Sverige 24
Att döda ett barn (2003) Sverige 26
Villospår (2001) Sverige 28
Beskrivelse af kort til de filmiske virkemidler 30
Videoproduktion 31

Kopisider

Om ’Dykk’ af Sirin Eide, instruktør 33
Om ‘Dykk’ af Anne Siri Bryhni, scenograf 33
OM IRMELIN 34
Stig Dagermann ‘Att döda ett barn’ (1948) 36
Björne Larson: Bag om filmen 38
OM VILLOSPÅR 40
”Sprogene i Norden” af Jens Cramer (f. 1940) 41
Fiktive kort- og novellefilm og dokumentarfilm 46
Dramaturgi og filmiske virkemidler 47
Kort til de filmiske virkemidler 50
Produktionsplan 52
Storyboard/skudliste 53
Registrering 54
Klippemanus 55
Kosmos - kaos - kosmos 56
Berettermodel 57
Lille berettermodel 58
Weboversigt og litteraturliste 59

’Broer – Film’ Norsk og Svensk til Dansk

’Broer – Film´ er bl.a. udarbejdet på baggrund af de steder i læseplanerne for dansk til folkeskolen og ungdomsuddannelserne der beskriver hvorledes der skal arbejdes med nabosprogene svensk og norsk.
’Broer – norsk og svensk til dansk’ *Sange* i samme serie er udkommet i foråret 2004.

Udvælgelsen af filmene er sket ud fra specifikke kriterier i nedenstående rækkefølge:

- Norske og svenske film af en varighed under 20 min.
- De udvalgte film skal være filmperler.
- Filmene skal kunne bruges på forskellige klassetrin.
- Ved 1. gennemsyn skal det være muligt, i hovedtræk, at forstå det talte sprog.
- Der skal kunne udarbejdes mangeartede opgaver og aktiviteter til filmene.
- Filmenes temaer skal være relevante for eleverne.
- Film med både piger og drenge og unge mænd og kvinder som hovedpersoner.
- Tankevækkende, alvorlige og morsomme film.
- Kvindelige og mandlige producenter skal være repræsenteret.
- Fiktion og dokumentar skal være repræsenteret.

Anvendelse

Filmene kan bruges på forskellige niveauer. Det betyder, at flere af filmene *kan* bruges i 3. klasse, de ældste klasser i folkeskolen og i ungdomsuddannelserne, hvorimod nogle af filmene kun egner sig til de ældste klassetrin. På side 5 er der bud på på hvilke trin den enkelte film kan inddrages.
Ældre elever vil måske mene at film med børn som hovedpersoner, ikke kan have interesse for dem. Det kan de. De temaer og problemstillinger, som filmene har, rammer måske netop så meget dybere fordi alle har været børn engang!
Kapitlerne ’Filmiske virkemidler’ og ‘Fiktive kort- og novellefilm og dokumentarfilm’ kan med fordel bruges i forbindelse med analyse af filmene.

De 10 korte film er enestående filmperler og kan bruges på mange forskellige måder. Vejledningen her giver mange ideer til hvordan det kan gøres. Til eksempel kan nævnes:

- At lytte til norsk eller svensk
- Filmoplevelse: at se en norsk eller svensk film uden afbrydelse og derefter tale om den
- At arbejde med forskelle og ligheder i nabosprogene (Se kopiark)
- Temaarbejde: at fordybe sig i filmens tema og få udvidet oplevelsen
- At bruge filmen i forbindelse med filmanalyse
- At underholde
- At blive inspireret til andre danskfaglige aktiviteter

Det helt fantastiske ved at se og arbejde med en film er at det sker real-time. Det vil sige at alle elever i en klasse eller en gruppe har mulighed for at se og dele en fælles oplevelse. Omkring litteratur sker dette kun i forbindelse med oplæsning. Elever, som ofte putter sig, bliver aktive, for dels er billedmediet for alle elever et kendt medie, dels giver kombinationen af billede og lyd – og evt. tekstning - mulighed for at komme dybere ned.

Dialoglister og ordlister til arbejdet med filmene ligger på www.gege.dk

De 10 film

Tallene i parentes angiver *fra* hvilket klassetrin filmen tænkes anvendt.
En film som 'Dykk' kan bruges både i 3. klasse og i gymnasiet, hvorimod fx 'Sorthvit' først kan anbefales brugt fra 8. klasse.
Det kan være en ide at skimme lærervejledningen igennem for at få et overblik over opgaver og ideer da det er muligt både at overføre ideer fra den ene film til den anden og at finde på nye.

Norske film

In Transit – Transit (4. kl. -)

Da to weekendbørn mødes i en lufthavn, sker der noget uventet.

Dykk – Dyk (3. kl. -)

Det er ikke let at få 3 drenge til at fungere sammen bare fordi far og mor er blevet kærester!

Digre Daier – Kæmpestore patter (5. kl. -)

En erindring om den gymnastiktime der fik stor betydning for en dreng.

Sorthvit – SortHvid (8. kl. -)

Racisme har mange ansigter. To racister mødes i cyperspace.

Caravan – Campingvogn (7. kl.-)

I en campingvogn ændres rollerne pludseligt for skrappe Marianne og slappe Morten!

Svenske film

Irmelin – Irmelin (2. kl. -)

Irmelin er god til mange ting, men det er altså ikke så let at være barn.

Svart är vackert? – Er sort smukt? (5. kl. -)

Man gør sig mange tanker når man er barn og ens forældre er indvandrere i Sverige.

Pin up – Pin Up (5. kl. -)

En flok drenges fascination af bare bryster skaber en sjov situation.

Att döda ett barn – At dræbe et barn (7. kl.-)

Når et barn bliver dræbt, er der mange ting som er for sent.

Villospår – Vildspor (8. kl.-)

Det kan være svært at tilgive, og det kan være svært at vide hvad der er virkelighed.

Filmene kan sparre med hinanden med hensyn til tema fx:

Det er ikke så let at være barn: In Transit, Dykk, Irmelin og Svart är vackert?
Drenge og bryster, mobning: Digre Daier og Pin Up.
Racisme har mange ansigter: Sorthvit og Svart är vackert?
Det er ikke så let at være kærester: Caravan og Villospår.
Øjeblikket kan ændre alting og være en skelsættende oplevelse: Att döda ett barn, Digre Daier, Pin Up.

In Transit (1996) Norge

Instruktør: Eva Dahr
Manus: Birgitte og Gry Bratseth Johansen
Priser: Bedste lyd, Norge 1996. Publikumsprisen, Torino, Italien 1997 og juryens ærespris, Krakow 1997. Grand Prix, Capalbio, Italien 1997. Bedste kortfilm, Montevideo Børnefilmsfestival 1997.

Resumé

To piger mødes i en lufthavn. De er på vej på weekendbesøg hos deres fædre. Som en protest imod forældrenes måde at indrette sig på i forhold til børnene opstår pludselig ideen om at bytte identitet. Samtidig venter eventyret måske henne om hjørnet!

Anvendelse

Filmen kan bruges fra 3.-4 klasse, men også senere i forløbet. Vælg de opgaver ud som passer til klassetrinnet.
I filmen tales der bokmål, men det vil være en fordel at have gennemgået ordene fra ordlisten (hentes på www.gege.dk) inden filmen vises første gang efter følgende optakt:

Først

Samtale om titlen ' In Transit'. Hvor er man i transit, hvorfor er man i transit, hvad kan man lave i ventetiden? Hvad kan der ske? Gæt på handlingen.
Gennemgå ord fra ordlisten (hentes på www.gege.dk).
Fokusopgaver i forbindelse med første visning af filmen:

1. Miljø: hvor foregår filmen?
2. Personer: beskriv dem.
3. Hvad er baggrunden for at de mødes?
4. I filmen optræder en meget vigtig ting/rekvisit. Hvilken betydning har den for handlingen?

'Kort til de filmiske virkemidler' kan med fordel bruges i de mindre klasser.

Så

'In Transit' vises.

Dernæst

Den norske dialogliste (hentes på www.gege.dk) udleveres, og der arbejdes med sproglige opgaver. Dialoglisten læses højt (pararbejde).

- Hvilke ord er svære at forstå? Sæt ring om dem. Gæt på betydningen.
- Find de ord der staves på samme måde som på dansk.
- Find de ord der staves forskelligt, men lyder ens. Prøv at finde frem til nogle regler der beskriver forskellene (Se kopiark).
- Rart' er et eksempel på en falsk ven (ord der ligner et dansk ord, men betyder noget andet). Prøv at finde flere!

Så

Filmen ses igen, men nu med norske undertekster.
Fælles snak om temaet i filmen.

Andre aktiviteter

Hvad sker der når de to piger når frem til deres bestemmelsessted?

- Enten: diskussion i mindre grupper. Grupperne fremlægger deres bud på hvad der sker.
- Eller: skriftlig opgave. Enten alene eller som paropgave.
- Drama. Der udarbejdes en rolleliste. Fx pige, far, ny lillesøster, ny mor, bedstemor, hund. (Gruppen skal lave et skilt som pigen skal have omkring halsen. Faderen skal have et kendetegn osv. Beslut fra starten hvem der skal se stykket.)

Introduktion til en films dramaturgi.

- Fra 4-6. klasse med udgangspunkt i den lille berettermodel eller kosmos-kaos-kosmos modellen.
- I de ældste klasser kan berettermodellen – eller Hollywoodmodellen (som den også kaldes) bruges.
- Alene, parvis eller i mindre grupper udfyldes modellen (Se kopiark). Fælles gennemgang (lav en transparent af den valgte model). Gennemgangen kan afspejle forskellige oplevelser af hvornår 'point of no return' eller 'kaos' opstår (begrundelserne sker selvfølgelig på baggrund af filmen).

Gå i dybden med dramaturgi og de filmiske virkemidler. (Se kopiark)

Skilsmisse.

- Hvert år bliver omkring 20.000 i Danmark børn skilsmissebørn. Nogle af disse skal rejse for at være sammen med en af forældrene. Arbejd med temaet set ud fra børns synsvinkel. Lav en brainstorm.

Der er både forslag til bøger omkring skilsmisseproblematikken og til andre opgaver med udgangspunkt i filmen på www.dr.dk/undervisning/kortfilm. Søg på 'Transit'.

Dykk (2001) Norge

Instruktør: Sirin Eide
Manus: Per Schreiner
Producent: Rabalder v. Frode Søbstad

Resumé

Nina: Joakims mor og kæreste med Reidar
Joakim: Ninas søn
Reidar: Birger og Lars´ far og kæreste med Nina
Birger og Lars: Søskende og Reidars sønner
Der tales bokmål (Oslodialekt), men Reidar har klar nordnorsk tone.
Nina, Reidar og de tre drenge er på stranden. Nina og Reidar er forelskede og overvejer at flytte sammen.
Joakim er mest optaget af sin krabbe og sin snorkel. Reidars sønner har mest travlt med at konkurrere og drille hinanden.
Nina tager ud for at handle, men opfordrer inden da Joakim, som er den yngste af de tre drenge, til at komme i gang med at lege med de to brødre. Så gør de to brødre fælles front mod Joakim, og de kaster ham i vandet…

Intro

Hvis man ikke får fat i kamerasynsvinklen i anslaget, introen, er filmen er meget barsk. Anslaget er et flashforward. Filmen er en cirkelfortælling. Den begynder næsten hvor den slutter og har ved filmens afslutning en foreløbig ´happy end'.
Vælg om filmen skal ses 1: i sin helhed første gang, eller 2: i små bidder (anbefales til mellemtrinnet og som øjenåbner til de filmiske virkemidler).
Dernæst kan der arbejdes med sproglige opgaver og flere ideer til undervisningen.
På www.gege.dk er der en ordliste hvor nogle ord er oversat til dansk. Overvej om disse ord skal gennemgås inden filmen ses.

Ad. 1: i sin helhed

Fælles samtale om titlen.
Inden filmen ses, introduceres fokusopgaverne. Filmen ses uden undertekster første gang.
Evt. fordeles opgaver gruppevis, og relevante kort (kort til filmiske virkemidler) kan udleveres til grupperne, fx:

1. Miljø.
2. Lydsiden.
3. Billedbeskæring.
4. Personerne og deres indbyrdes relationer.
5. Hvilke rekvisitter er vigtige for handlingen.
6. Hvad er krabben symbol på/for?
7. Hvorledes opbygges stemningen i filmen?
8. Over hvor lang tid foregår handlingen?

Så ses filmen. Derefter fælles snak om filmen.
Gruppesamtale om opgaven (2-3 minutter) og fælles fremlæggelse med udgangspunkt i filmen.
Dernæst ses filmen igen – evt. med norske undertekster.
Oversigt over karakteristiske ting for en kortfilm gennemgås. Hvilke er gældende for denne film?
Hvad er filmens tema tema, præmis og budskab? *Forfatterens forslag til svar står her parentes.*

Hvad er filmens **tema** (sammenbragte børn), **præmis** (fx: sammenbragte børn kan have svært ved at finde ud af det med hinanden, børn mobber) og **budskab** (fx: voksne skal være opmærksomme på at hjælpe sammenbragte børn til at finde ud af det med hinanden, og børn skal være ordentlige ved hinanden).
Har filmen en åben eller en lukket slutning? (åben)
Herefter kan der arbejdes med 'set up' og 'pay off'. Der plantes information tidligt i filmen som gør at pay- off virker helt naturligt.
Se filmen igen og læg mærke til 'set up' og 'pay off' (fx vi næsten begynder hvor vi slutter, Anders And-blad) og varsler (fx mågeskrig, hvislen, måger der flyver).

Ad. 2: i små bidder

Fælles samtale om titlen.
Fortæl klassen at denne film bliver splittet op i små bidder hvor der så sættes fokus på mange forskellige elementer.
Berettermodellen kan bruges til at beskrive filmens opbygning. herunder mit forslag til inddeling.
Filmen gennemgås ved at sætte på stillbillede relevante steder igennem hele filmen. Der stilles spørgsmål som foreslået herunder.

Anslag

- Hvad er kamerasynsvinkelen?
- Hvad ser vi?
- Ved vi hvem der bor i huset?
- Hvad kan vi høre?

Præsentation (00.22)

Hvordan er overgangen til præsentation?

- Hvad er det første vi ser? Hvorfor mon det? Hvad er kamerasynsvinkelen? Hvad er der på lydsiden?
- Også still på 00.31: beskriv personerne. Hvem er de? Drengenes alder? Hvilke relationer har de til hinanden? Hvad laver de hver især? Hvorfor mon den mindste dreng vender ryggen til de andre?
- Den mindste dreng har noget i baglommen. Hvad er det? Har han andre vigtige rekvisitter?
- Hvad mon filmen kommer til at handle om?

Uddybning (00.46)

- Hvad hedder drengen?
- Hvad får vi at vide om forholdet mellem personerne? Hvordan hører de sammen? Hvad vil Nina købe til Joakim? Hvordan har de to brødre det med hinanden? Hvilken farve har deres badebukser? Hvorfor mon det? Hvem bestemmer af de to brødre?
- Hvilken lyd, nærmest et varsel, følger Joakim? Hvad er krabben symbol på?
- 2.44: Hvordan mon historien nu kommer til at udvikle sig?

Point of no return (ca. 3.00)

- Hvorfor skubber de to brødre Joakim i vandet? Hvorfor bliver de ved? Hvad har han som de ikke har?
- Hvor er Reidar? Med hvis POW (point of view) ser vi Reidar? Gæt på hvem der ringer? (3.40).
- 4.00: Hvilken farve? Hvad er der på lydsiden? Hvad flyder rundt? Hvilke varsler er der i lydsiden og i billedsiden?
- 4.22: Hvad mon drengene gør nu?
- 4.55: Hvad sker der her? Hvorfor mon det? Hvad peger det frem mod?

Klimaks (5:10)

- Hvad har Joakim lært?

Udtoning (5.16) samtidig med rulleteksterne.

- Filmen har en åben slutning. Hvad mon der sker? Hvad gør de forskellige personer?

Herefter kan der arbejdes med set up - pay off. Der plantes information tidligt i filmen, som gør at pay- off virker helt naturligt.
Se filmen igen og læg mærke til set up og pay off, rekvisitter og varsler.

Sproglige opgaver til 'Dykk'

Dialoglisten læses op (hentes på www.gege.dk) og oversættes til dansk. Pararbejde.
Brug en skandinavisk ordbog eller ordbogen på nettet: www.nordskol.org /nordic_links/bokmals-ordboka/sv/view
Hvor mange ord skulle I slå op?
Hvor mange norske ord kan I finde som lyder som dansk, men staves anderledes?
Find verberne (udsagnsordene). Oversæt dem til dansk. Del dem op i tider. Find forskelle og ligheder mellem nabosprogene.
Det er ikke altid lige let at oversætte til et andet sprog.
Se filmen igen – med danske undertekster - og sammenlign med jeres egen dialogliste. Var der stor forskel?

Flere ideer

Der digtes videre på historien.

1. Som en skriftlig opgave.
2. Drama (5 i hver gruppe).
3. Videoproduktion. Mindst 5 i gruppen. (Se kopiark)
4. Der arbejdes med temaet sammenbragte børn med udgangspunkt i egne oplevelser, film eller litteratur. I mange romaner og eventyr er temaet dine/mine og vores børn.
5. Der arbejdes med Sirin Eide og Anne Siri Bryhnis indlæg (Kopiark s. 33). Eleverne læser parvis læser teksten højt og løser følgende opgaver:
   a) Hvilke ændringer skete der med manuskriptet og hvorfor?
   b) Beskriv de scenografiske problemer og hvordan de blev løst.

Efter at have gennemgået opgaverne, kan filmen ses en sidste gang. Nu uden undertekster.

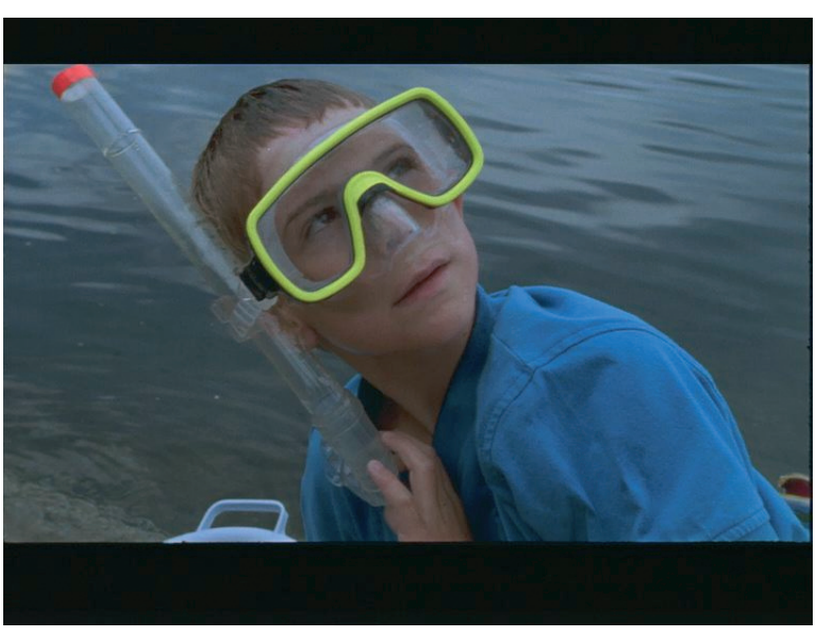

Digre Daier (1997) Norge

Instruktør: Gunnar Vikene
Manus: Kjetil Indregaard
Alligatorfilm

Resumé

Da Marius´ gymnastiklærer, Terje Fjern, sluger gymnastikfløjten, afløses han af en kvindelig vikar med store gyngende bryster.
Klassens drenge går op i engelsk fodbold og samler desuden på billeder af bryster. Marius, som er mindst i klassen, bliver tvunget til at tjekke vikarens patter. Det viser sig at vikaren er blevet brystopereret og kun har ét bryst. Hvad gør Marius nu? Afslører han mon vikarens hemmelighed?

Intro

På formidabel vis fortælles flere historier som væver sig ind i hinanden. Historien om drengenes indbyrdes forhold, fodboldhistorien, og historien om drengenes fascination af bryster.
Filmen er den voksne Marius´ erindring om denne dag som fik stor betydning for ham. Den dag hvor han ikke svigtede - og fik en masse i tilgift.
Filmen er en erindringsfilm, men ikke en dokumentarfilm. Der bliver lagt distance til den begivenhed der fandt sted i fortællerens skoletid, samtidig med at man alligevel sidder tilbage med fornemmelsen af at kernen i historien er autentisk og at den fik afgørende betydning for fortællerens videre liv.
Kortfilmen er usædvanlig idet der er en fortæller ind over, en voice-over, som binder historien sammen.
Radioreportagen på engelsk er ikke tekstet. Det går alt for stærkt. Hvis man ikke forstår engelsk, kan fodboldhistorien gå tabt. Alligevel kan man godt få noget ud af filmen, især hvis der er arbejdet med en del af dialoglisten som foreslået længere nede.

Forslag til undervisningsforløb

Inden filmen vises, skrives titlen ’Digre Daier’ = ’Kæmpestore Patter’ på tavlen.
Hvad mon filmen handler om? Bud herpå skrives på tavlen eller nedskrives af hver enkelt elev.
Hvis filmen vises uden undertekster, kan det være svært at få fat på hvad der bliver sagt og fortalt. Så kan det hjælpe at have arbejdet med en del af dialoglisten som er transkriberet til bergensdialekt.

Først

Nedenstående del af dialoglisten udleveres i kopi, hentes på www.gege.dk, og parvis eller fælles besvares følgende opgaver:

- Beskriv personerne. Hvad er de optaget af, hvordan ser de mon ud, og hvordan er rangordenen blandt drengene?
- Hvad hedder læreren? Hvorfor mon det?
- Hvordan fortsætter filmen? (evt. som en skriftlig opgave)

Det va ikkje det at vi va gla for at Terje Fjern måtte på sykehus. Terje Fjern va grei nok han. Jentene sa han hadde grå hår i ræven. Men det værste va at han holdt med et fotballlag som het Bolton.
Det va derfor vi elsket vikar. Eg mener; kem i huleste har hørt om Bolton?
Pittaren va Manchester United. Ving. Pittaren hadde 100 bilder av pupper, men likte bare de spisse.
Nudden va også United. Spiss. Nudden likte best de som gynget litt.
Kalle var United han og. Midtbane. Kalle likte alle typer. Bare at han ikkje tålte å se de for lenge.
Blodmangel.

Eg va den eneste som va Arsenal. Reserve. Minst i klassen. Det va sikkert derfor eg likte store best. Store gyngende deilige daiar.
Helsikkens damp!
Taper de, Arsenal?
Eg hadde ikkje nokke valg. Det va Pittaren. Pittaren va knallhard!

Så ses filmen

Fælles samtale om filmen, dens tema og budskab, og om man tror på historien.

Flere ideer

Så kan der arbejdes videre med de filmiske virkemidler (Se kopiark) eller med fokus på andre væsentlige ting. (Evt. deles kort til filmiske midler ud. (Se kopiark)
For mange elever er det nemmere at holde fokus med et kort i hånden.)
Det er en god ide at se filmen flere gange.

Filmiske virkemidler

- Set up – pay off
- Billedbeskæring (supertotal, total, halvtotal, halvnær, nær, ultranær/close-up)
- Farver
- Kamerasynsvinkel
- Lydsiden

Der kan også arbejdes med

- De tre rum (gymnastiksal, omklædningsrum, lærerens omklædningsrum).
- De sjove scener. Hvor og hvorfor grines der?
- Personerne. Man er én af de medvirkende. Evt. holdes valget hemmeligt. Efter at filmen er set igen, sættes de enkeltvis i den varme stol. Hvis identiteten er hemmelig, kan der stilles ’20 spørgsmål til professoren’.

Der kan arbejdes med temaer

- Drenge i puberteten
- Erindringer
- De store valg
- Alvor og sjov

Der kan arbejdes med de to film: Digre Daier (norsk) og Pin Up (svensk)

De to film er bygget op over samme skabelon: En voksen fortæller der husker tilbage på en dag hvor alting ændrede sig. Begge film handler om drenge der er interesseret i bryster. Hovedpersonen i begge film er den svageste i gruppen som ender med at komme igennem som vinder, i hvert fald for sig selv.

- Sammenlign de to film. Find forskelle og ligheder.

Der kan arbejdes med sproglige opgaver

- Norge har to skriftsprog: bokmål og nynorsk. Find ud af hvorfor.
- Med udgangspunkt i uddrag af dialoglisten eller hele dialoglisten som kan hentes på www.gege.dk, skal I finde alle verber. Oversæt dem. Hvilken tid står de i? Sammenlign verberne og find forskelle og ligheder.

Der kan også arbejdes med

- Øjeblikke hvor tiden står stille.
- Øjeblikke hvor der er to muligheder for valg, og hvor det at vælge forkert kan være fatalt for dig selv eller for andre. Fx. 1. En klassekammerat bliver mobbet. Hvad gør du? 2. En ung mand bliver slået ned. Hvad gør du? Sammenlign evt. med ’Den Barmhjertige Samaritan’ fra Det Nye

Testamente. 3. Hvorfor vælger Marius at dække over vikaren? Hvad var der sket hvis han havde handlet anderledes og udleveret hende?

- Historier: jo flere gange de bliver fortalt, jo bedre bliver de. Hvorfor mon det? Sammenlign med vandrehistorier.
- Skolehistorier: kan du huske? Det kan være jeres egne historier eller jeres forældres. Grav i dem. Find ud af hvad der er kernen i historien, og hvad der, måske, er opspind, eller hvor der er pyntet på sandheden.

På www.dr.dk/undervisning/kortfilm findes der yderligere undervisningsmateriale til filmen. Vær dog opmærksom på to fejl: filmen er angivet som svensk, men den er norsk, og læreren bliver kaldt Hr. Klotz, men hedder Terje Fjern.

Sorthvit (2000) Norge

Regi/manus/foto/klip: Peder Norlund
Producent: Statens Studiecenter For Film v. Kjersti Alver
Udøvende producent: Below The Line AS v/Erik Disch
Priser: Bedste skuespiller, Steinar Sagen, Grimstad 2000. Sølv for bedste kortfilm: Italien 2001. Rosende omtale: Rom 2001.

Resumé

Bernt, nynazist med et lavt selvværd, møder via chat på internettet Sara, Black Power-forkæmper, også med et lavt selvværd.
Bernt og Sara fortsætter deres samtaler via et website hvor de, som Othello og Desdemona, både kan holde i hånd og føre alvorlige og følelsesmæssige samtaler.
Via de virtuelle møder bliver Bernt og Sara hver for sig stærkere og mere selvsikre.
Så foreslår Sara Bernt at de skal mødes i virkeligheden. Efterfølgende benægter de begge mødet, både over for sig selv og hinanden.
Bernt stiller op til valg som fører i Arisk Front og ender med at blive valgt, og Sara bliver sangstjernen i en Black Powerforestilling.
Bernt og Sarahs 'forhold' forsætter i cyperspace, og filmen slutter med at Othello og Desdemona, alias Bernt og Sara, bliver gift.

Intro

Denne film vil helt sikkert appellere til de unge, så første gang den ses, skal det ske uden afbrydelser. Det vil dog være en god ide at bruge lidt tid på at diskutere titlen ´Sorthvit' inden visningen.
De norske undertekster er på bokmål, og talesproget ligger meget tæt op ad dette.

Sara synger (oversættelse):
I filmen synger Sara flere gange på engelsk. Hvis du har elever der ikke forstår engelsk, kan der arbejdes med oversættelsen til dansk inden filmen vises. Hvad udtrykkes igennem Saras sang? Alternativt vises filmen 1. gang med danske undertekster.

Hvad der står i biblen
er det svært at bestride
At Adam og Eva
blev skabt som hvide
men evolutionen i verden
har siden hen gjort
at skabningens herre
er nu blevet sort.
de sorte bli´r herrer
og du bliver slave
Lad de hvide børn lide.
Nu er det snart på tide,
at lade de hvide børn lide.

Vore forfædre lærte os
om sorger og nød
men trængslernes tid
er nu borte og død.
Vi smadrer din hjerne
med køller og stave

Undervisningsforløb

Filmen ses (uden undertekster)

Efter at filmen er set, er første opgave at skrive 3 højdepunkter ned. Udlevér tre post-it til hver elev. Afsæt højst tre minutter til det.

På tavlen tegnes en tidslinje. Sedlerne sættes op på tidslinjen. De samme under hinanden.
Herefter kan Hollywoodmodellen (berettermodellen) (Se kopiark) tegnes ind. Sandsynligvis vil anslag, ´point of no return', klimaks og udtoning være repræsenteret flere gange.
(Alternativt skrives begreberne fra Hollywoodmodellen på en tavle. Post-itsedlerne sættes under begreberne.)

Sproglig opgave (pararbejde)

Med udgangspunkt i nedenstående uddrag af dialoglisten (hentes på www.gege.dk) skal I finde frem til ord der lyder ens, men staves forskelligt (læs højt, så er det lettere). Giv et bud på forskelle i retstavningsregler.
Kapitlet 'Sprogene i Norden' kan evt. udleveres og gennemgås inden opgaven stilles.

Bernt: Selvfølgelig ikke. Hun er jo ne..... Men hør, hvorfor kan jeg bare se deg og ikke meg selv? Jeg ser jo ikke hvordan jeg ser ut.
SARA: Du ser bare den du snakker med, men du er flott, bare litt alvorlig. Trykk control, option, S.. så smiler du også.
Sånn ja. Mange fine tenner.
Skal vi gå en tur i parken?
BERNT SIER: Har du hatt en fin dag idag, Sara?
SARA: Nei. Jeg turte ikke synge, og de andre var så... Bernt, jeg vil gjerne foreslå noe. Ingen samtaler om oss selv. Kun interessante temaer, ok?
BERNT: Ok. Kun interessante temaer. Hm. Jeg lurer for eksempel på hvordan det ville være å holde deg i hånden?
SARA SIER: Interessant tema. Svaret er: prøv!

Så

Der kan arbejdes videre på mange måder. Nedenstående ideer kan bruges enkeltvis eller kombineres. Det er en god ide at vælge, for filmens længde, ca. 15 minutter, betyder at der nok ikke er tid til at vise filmen mere end to og højst tre gange.

Temaer i filmen

Temaerne er bl.a. racisme, fordele og ulemper ved chat på nettet, hvordan bliver du sikker på dig selv og kærlighed.
Der kan fx fokuseres på et eller flere af temaerne, eller måske på forskelle og ligheder mellem Norge og Danmark sådan som det kommer til udtryk i filmen og i elevernes virkelighed. Nettet kan med fordel inddrages.
Gør aktuelle dokumentarudsendelser, noveller, essays, avisartikler, nyhedsindslag, egne oplevelser mm. til en del af undervisningen.

Sæt fokus på

1. Sara.
2. Bernt.
3. Hvad der sker i cyperspace?

Det kan fx gøres ved at klassen bliver delt i tre grupper. Hver gruppe fokuserer på en af ovenstående opgaver når filmen ses. Efterfølgende videregiver grupperne deres iagttagelser.

Humor i filmen

Filmen er dybt alvorlig, alligevel kan man ikke lade være med at grine flere gange.
Undersøg hvilke fortælletekniske kneb der bruges for at opnå denne effekt.

Filmiske virkemidler

De filmiske virkemidler gennemgås. (Se kopiark)

Dernæst kan der vælges mellem følgende opgaver:

- Hvilke virkemidler udnyttes effektfuldt i filmen (find så mange som muligt)
- Kort fra de filmiske udleveres. 2-4 elever holder øje med et af virkemidlerne. Der kan fx fokuseres på brug af farver, set up-pay off, match cut, lydbro og rekvisitter. (Se kopiark)

Intertekstuelle referencer

Find eksempler på intertekstuelle referencer. De mest åbenlyse er referencen til American History X, og Othello og Desdemona, men der er også andre.

Nynazisme/Black Power

Hvad er nazisme? Hvad er Black Power?

Hvordan understreges Bernts tilknytning til det nynazistiske miljø, og Saras tilknytning til Black Power og det etniske i filmen?

Arbejd med den historiske dimension med hensyn til nazisme og Black Power.

Sproglig opgave

Find norske hjemmesider der fortæller om Peder Norlund og hans filmproduktion.

Andre ideer

Bernt og Sara i fremtiden.

'Sorthvit' er produceret i 2000.

Hvorledes går det videre for Bernt og Sara? Fx 3-5 år efter og kom med jeres overvejelser.

Udtryksformen kan fx være:

- Film
- Skriv videre
- Drama
- Tegneserie

Slut af med at se filmen (evt. med norske undertekster).

Caravan (2002) Norge

Instruktør: Dag Mørk
Manus: Thomas Seeberg Torjussen
Zoomin

Resumé

Marianne synes at Morten er en vatnisse og har, igen igen, slået op med ham. Og nu skal det være alvor! Marianne er taget ud til sin campingvogn for at få fred og ro. Da hun opdager at Morten er på vej, gemmer hun sig.
Morten tror at Marianne har glemt at låse campingvognen, så han smækker hængelåsen, og Marianne bliver lukket inde!
På trods af at Marianne er i knibe, fortsætter hun med at ydmyge Morten. Men da vognen begynder at rulle, hopper han ikke af, men ned i vognen til Marianne. Vognen stopper først da den hænger ud over en klippekant.
Marianne fortsætter med at herse med Morten, men nu siger Morten endelig fra. Marianne udfolder nu al sin charme, og Morten bliver blød som smør.

Intro

Resultatet af at Marianne kaster sig i armene på Morten, får stor betydning. Mere skal ikke afsløres. Det ville være synd.
Filmen har stor underholdningsværdi.
Skriftsproget er bokmål, og dialekten er fra Oslo.

Først

Filmen bør vises med norske undertekster, men inden da gennemgås enten ord fra ordlisten eller dialoglisten frem til 'Gjør noe da' (dialoglisten hentes på www.gege.dk).

Dernæst

Vis frem til ca. 2.30 (døren er låst) og stil følgende spørgsmål til klassen:

- Hvad hedder bogen som Marianne læser i? Snak om bogen som et set up.
- Beskriv Marianne og Morten på baggrund af denne scene.
- Hvilken symbolsk betydning har myggen?
- Hvad mon filmen kommer til at handle om?

Så

Hele resten af filmen vises 1: uden afbrydelser, eller 2: filmen deles op i scener, og der stilles spørgsmål som fx: beskriv Marianne og Mortens kæresteforhold, hvad mon der nu sker, hvad kan Marianne ikke holde ud ved Morten osv.?
Filmen diskuteres grundigt igennem m.h.t. bl.a. temaer og budskab.
Hvor var der eksempel på suspense i filmen?
Der arbejdes med scenen hvor der er både indre og ydre synsvinkel (Marianne og Morten i campingvognen og campingvognen hængende på klippekanten). Find også symboler.

Dernæst

Der arbejdes med de filmiske virkemidler og/eller med sproglige opgaver.

Filmiske virkemidler

Introducér Hollywoodmodellen (berettermodellen) (Se kopiark). Fælles, eller i mindre grupper, sættes 'Caravan' ind i modellen.

Så tildeles hver elev mindst én opgave med udgangspunkt i de filmiske virkemidler (fortællekneb, klipning, symboler, billedbeskæring, kamerasynsvinkel, kamerabevægelser, farver, lydsiden).
Efter at filmen er set, gennemgås svarene.

Sproglige opgaver

Hvordan var det at se filmen med norske undertekster? Hvilke norske ord kan I huske? Hvorfor mon det? Hvad mon de betyder?
Med udgangspunkt i dialoglisten, som kan hentes på www.gege.dk, kan der arbejdes med forskelle og ligheder imellem norsk og dansk fx:

- Sæt fokus på udtaleforskelle.
- Fokusér på endelser og konsonanter. Prøv at finde regler for forskellen mellem norsk og dansk.
- Dialoglisten læses højt (pararbejde). Hvilke ord er vanskelige at forstå? Giv bud på oversættelse af ordene. Slå derefter ordene op.
- Fokusér på forskelle og ligheder mellem norsk og dansk. Hvor mange ord staves på samme måde? Hvor mange ord staves forskelligt? Udarbejd en oversigt og, måske, en procentfordeling!

Til sidst

Filmen ses igen (uden undertekster).
Hvad fik I nu øje på?

Flere ideer

Diskutér om det lykkes for Marianne og Morten at overleve.
Hvis de overlever, hvordan udvikler deres forhold sig? De næste 14 dage, 2 måneder, 5 år?
Udtryksformen kunne fx være:

- Film (hjælp hertil i Kopiark)
- Skriv videre
- Drama
- Tegneserie

Det kan også være en ide at se både den norske film ’Caravan’ og den svenske film ’Villospår’ og sammenligne dem. Find forskelle og ligheder.

Irmelin (2003) Sverige

Manus, klip og regi: Marlene Högmark
Producent: Högskolan för Fotografi och Film
Lördag Söndag Film

Resumé og intro

'Irmelin' handler om 9-årige Irmelin som oplever at der findes flere forskelle mellem drenge og piger end de rent fysiske. Uden at hendes omgivelser mærker det, behandles hun uretfærdigt bare fordi hun er pige. Irmelin vil ikke tilpasse sig, hun vil fortsætte med at være som hun er.

'Irmelin' er en novellefilm, og den varer næsten 22 minutter. Filmen er afprøvet i en 2. og 4. klasse som så filmen (uden undertekster) på den måde som er beskrevet herunder. Efter at filmen var set første gang, spurgte jeg eleverne om de havde savnet de danske undertekster. Nej, var alle enige om, og som én af eleverne udtrykte det: 'Det var fint at skulle koncentrere sig om at se og lytte'.

Ideer til gennemgang af 'Irmelin' er tænkt til 3.-5. (evt. 6.) klasse. Ældre elever kan arbejde på en anden måde. Se under 'ideer og aktiviteter'.

Først

Der afsættes 60 minutter som minimum til første visning.

Sæt først fokus på filmens titel ved at spørge eleverne om andre filmtitler og titlens betydning. Ud fra en titel kan man være sikker på at få noget relevant at vide om filmen. Her: 'Irmelin'. Det eneste vi nok kan regne med er at 'Irmelin' er en vigtig person i filmen, og at Irmelin er en pige.

Fortæl så at filmen handler om Irmelin som først går til fodbold og derefter 2 andre ting.

Gennemgå følgende svenske ord: pojkar: drenge, killar: fyre/drenge, tjejer: piger, tjejlag: pigehold, jävla lantis: skide bønder.

Godt råd: på www.gege.dk printes hele ordlisten ud. Brug den ved gennemgang af filmen. Ordlisten kan også vises ved hjælp af transparant samtidig med at filmen vises.

Nedenstående opgaver fordeles (2-3 elever i en gruppe). Opgaverne skrives på tavlen (se parentes). De er også skrevet på kort/A5 ark der udleveres til gruppen. På kortet skrives stikord til den stillede opgave umiddelbart efter at filmen er set.

Opgaver

Irmelin (personbeskrivelse)
Irmelins 1. fritidsinteresse (hvad sker der?)
Irmelins 2. fritidsinteresse (hvad sker der?)
Irmelins 3. fritidsinteresse (hvad sker der?)
Irmelins mor (personbeskrivelse)
Irmelins far (personbeskrivelse)
Moa (i hvilke situationer er Irmelins lillesøster med? Hvorfor mon?)
Irmelins 1. træner (personbeskrivelse)
Irmelins 2. træner (personbeskrivelse)
Irmelins 3. træner (personbeskrivelse)
Hvilke steder filmes der? (miljøbeskrivelse)
Lydsiden (reallyd, underlægningsmusik (hvor og hvad), varsler i lydsiden)

Nu vises filmen i bidder. Her følger forslag til steder hvor der holdes pause og stilles spørgsmål til

det sete, fx:
01:05: Hvad foregår der? Beskriv det grønne hold. Beskriv det røde hold. Hvilke forskelle er der på de to hold? Hvem er hovedpersonen? Hvad mon filmen kommer til at handle om?
03:55: Hvad er der sket? Hvad mon der nu sker?
Når der er styr på det, spoles tilbage til 01:05 og der ses herfra og frem til:
05:35: Hvad sker der, og hvorfor mon? Er det Irmelins skyld det hele? Hvordan går foldboldkampen?
06:07: Hvorfor er det blevet mørkt? Hvorfor samler Irmelins mor trøjerne ind? Hvad siger træneren? Hvorfor mon det?
07: 34: Hvad siger moderen til Irmelin? Beskriv de to drenge i bilen ved siden af Irmelin.
09:00: Giv et resumé af moderens og faderens samtale. Hvordan har Irmelin det? Hvad foreslår faderen?
11:02: Hvem er med på rideskolen? Giv et resumé af handlingen. Hvad mon der nu sker?
12:50: Hvordan har Irmelin det? Hvem kommer på besøg? Hvad foreslår de? Hvordan reagerer forældrene?
15:10: Hvad står der på sedlen som Irmelin skriver? Hvad sætter hun ovenpå sedlen? Hvorfor mon Irmelin forsøger at løbe væk? Hvorfor reagerer Irmelins mor som hun gør? Hvad mon der nu sker?
18:03: Hvad sker der? Hvorfor er tingene anderledes i bokseklubben?
21:00: Hvad sker der på parkeringspladsen? Hvem møder de på vejen hjem? Hvordan har moderen og Irmelin det nu?
Så skal der afsættes ca. 5 minutter til grupperne til at svare på den opgave de har på kortet.

Så

Opgaverne gennemgås på klassen.
Personerne i filmen inddeles i kategorier. Hovedperson, bipersoner og statister.
Derefter tales der om tema og budskab og evt. perspektivering.

Dernæst

Kosmos-kaos-kosmosmodellen eller den lille berettermodel udleveres. I grupper udfyldes arket. Er grupperne enige?
(Se kopiark)

Så

Der kan derefter arbejdes med nedenstående uddrag af dialoglisten. (hentes på www.gege.dk)
Læs nedenstående højt og svar på spørgsmålene. Pararbejde, grupparbejde eller fælles.

- Hvordan kan man se at der er skrevet på svensk og ikke dansk?
- Hvor mange ord kan I finde der skrives ens på dansk og svensk?
- Find ord der skrives forskelligt, men er lette at forstå.

MAMAN: Ska du inte åka med oss?
JOHAN: Nä... jag åker med Jonte och dom...
RÖD TRÄNARE: Jag kan ta dom där...
MAMMAN: Men det är vår tur...
RÖD TRÄNARE: Det behövs inte...det är ingen idé att Irmelin kommer på nästa träning.
MAMMAN: Varför inte det?
RÖD TRÄNARE: Det går inte det här... hon får börja spela med tjejer istället.
MAMMAN: Men det finns ju inget tjejlag!
IRMELIN: Vad sa han?

Afslutning

Filmen ses igen. Afsluttende diskussion og perspektivering af filmen.

Idé og aktiviteter til ældre elever

Se filmen, evt. med svenske undertekster. Vælg opgaver passende til alderstrin. Efter at der er arbejdet med opgaver til filmen, kan den ses igen uden undertekster.

Opgaver

- Sæt filmen ind i en berettermodel.
- Udlevér relevante opgaver til de filmiske virkemidler, (evt. gruppearbejde).
- Find intertekstuelle referencer.
- Vær opmærksom på lydsiden (reallyd, effektlyd, lydbro, varsler, underlægningsmusik)
- Tema og budskab.

Sproglige opgaver

Udlevér hele eller en del af dialoglisten www.gege.dk og følgende opgaver besvares:

- Udarbejd en oversigt over: 1. ord der staves ens, 2. ord der staves forskelligt, men lyder ens eller næsten ens og 3. ord der staves forskelligt og lyder forskelligt.
- Med udgangspunkt i 2 og 3 kan I prøve at finde frem til nogle regler omkring forskelle og ligheder mellem nabosprogene (brug hertil kapitlet 'Sprogene i Norden' (Kopiark s.41-44) eller Skandinavisk Ordbog).

Marlene Högmark fortæller om sig selv og 'Irmelin'.

Marlene Högmark (Född 21-3-77)

Uppvuxen i Tollered. Utbildad filmregissör vid Högskolan för Fotografi och Film, vid Göteborgs Universitet.

FILMOGRAFI

Irmelinfiktion´, 25 min, 2003. Examensfilm. Prisad i Uruguay 2003, 'Villospår', fiktion, 6 min, 2002. Prisad vid November Festivalen 2002, 'Strålande tider', 42 min, dokumentär om elöverkänslighet, 2002, 'En affärsmans ahaupplevelse, ´fiktion, 9 min, 1998. -En liten film om stolthet', fiktion 5 min, 1996. Utsågs till årets bästa kortfilm och bästa foto vid den nationella videofilmsfestivalen, 1996.

Opgaveforslag

Om Irmelin (Kopiark s. 34-35). Teksten læses højt fordi det fremmer forståelsen (pararbejde). Sæt fokus på forståelsen af indholdet, ikke forståelsen af det enkelte ord. Gennemgå å, ä og ö, de sidste to bogstaver modsvarer æ og ø.

På www.gege.dk i ordlisten er en del af ordene oversat. Overvej om ordlisten skal udleveres på forhånd, eller om der skal konkurreres om at oversætte ordene med *? (Evt. med hjælp af netordbogen, Nordstedts Skandinavisk Ordbog eller Politikens Svensk Danskordbog.)

- Gå på nettet og find ud af mere om Marlene Högmark. Her kan I også finde hendes adresse. Skriv evt. til hende.
- Udarbejd mindst 5 spørgsmål (evt. gruppe- eller pararbejde) der kan besvares ved at læse 'Om Irmelin'. Byt spørgsmål og besvar dem
- Hvorfor lavede Marlene Högmark 'Irmelin'? Giv et resumé af teksten, enten mundtligt eller skriftligt.
- Arbejd med forskelle og ligheder mellem norsk og dansk (Se kopiark)

Svart är vackert? (1996) Sverige

Instruktører: Åsa Faringer & Ulf Hultberg
Original Film AB
Priser: Prix Iris 1996 - (bedste banebrydende tv-dokumentar af 138 film fra 25 europæiske lande med fokus på tolerance og antiracisme).

Resumé

Margitu bor i Rinkeby, en forstad til Stockholm, Sverige. Rinkeby er fyldt med indvandrere og flygtninge. I Rinkeby er der arbejdet aktivt på integration.
Margitu er bange for de racister som vil have flygtninge og indvandrere ud af Sverige. Hun oplever sig selv som svensker, på trods af at hendes forældre kommer fra Rusland og Etiopien. Hendes frygt går på at der vil komme en lov som sender flygtninge hjem, for hvad skal der så ske med hende.

Intro

Filmen er helt og aldeles antiracistisk og sætter barnet der lever i frygt og usikkerhed i centrum.
Der er folk der mener at filmen er naiv, men filmen er væsentlig både pga. aktualitet og budskab.
Tænk hvis man kunne få en verden hvor målet er at mennesker – på trods af hudfarve, religion og etnisk tilhørsforhold – kan leve sammen!
Den dramadokumentariske musikfilm 'Svart är vackert?' er et modstykke til den norske film 'Sort-hvit'.
Dokumentarfilmen har et helt klart budskab som alle kan og bør forholde sig til, og da det er et barn der er hovedperson, er man nødt til at sætte sig ind i hendes tanker og dermed også problemstillingerne som desværre stadig er aktuelle.

Optakt med sproglige opgaver

Oversæt titlen (bemærk at 'svart' betyder sort, og 'vackert' betyder smukt (genkendelig vha. sangtitlen 'Tornerose var et vakkert barn').
Så vælges mellem de to opgavesæt beskrevet herunder: 1 (den lette) og 2 (den svære).

- Sæt fokus på ligheder og forskelle.
- Find ord der staves ens.
- Find endelser i substantiver og verber der er forskellige på svensk og dansk.
- Find bogstaver der er forskellige på dansk og svensk.
- Hvor mange ord var umulige at forstå?

Ad 1

Pararbejde: læs højt, oversæt og diskutér to af Margitus replikker fra filmen:
- Jag gillar inte att dom är emot oss, för vi har inte gjort dom något. Vi vill bara leva ett bra liv – ett bra liv i ett bra land. Där det inte är krig. Margitu 11 år.
-Jag är mest orolig för, att det ska komma en lag, som säger att alla som inte kommer ifrån Sverige, men som bor i Sverige, måste åka tillbaka till sina länder.
Dialogliste hentes på www.gege.dk

Derefter

Fælles samtale med udgangspunkt i følgende spørgsmål: Forestil dig at du går i klasse med Margitu. Hvad vil du sige til hende? Hvad vil du gøre for at få hende til at føle sig velkommen i din klasse? Har du prøvet at føle dig udenfor? Var der nogen der hjalp dig?

Ad 2

Hele dialoglisten hentes på: www.gege.dk
Dialoglisten (evt. halvdelen) læses højt og oversættes. Pararbejde.
Prøv at finde frem til regler for ligheder og forskelle (Se kopiark).

Derefter

Der kan udarbejdes storyboard (Se kopiark) – eller i det mindste – diskuteres hvordan filmen kan drejes.

Dernæst

Se filmen. Filmen bør ses enten uden undertekster *eller* med svenske undertekster.

Evt. kan følgende opgaver fordeles inden filmen ses (det kan være en ide at udlevere et kort hvor opgaven står på):

- Beskriv Margitu.
- Beskriv Margitus storebror, lillebror, mor og far.
- Hold øje med støvlerne – hvilken historie fortæller de?
- Fokusér på musikken. Hvilken betydning har musikken for Margitus historie?
- Hvem bor i Rinkeby?
- Hvorfor er Margitu filmet i et svømmebassin?
- Rinkebysangen og Rinkeby Kids: hvad er sangens og korets budskab?

Grupperne får 10 minutter til at samtale om opgaven som derefter fremlægges.

Så

Filmen ses igen. Derefter samtale om tema og budskab.

Ideer og andre aktiviteter

Så kan der arbejdes videre på mange måder, fx:

- Hvordan er det i Rinkeby i dag? Gå på nettet.
- Søg kontakt til en skole i Rinkeby via www.nordskol.org
- Hvad kan I finde ud af om Åsa Faringer og Ulf Hultberg?
- Racismen i klassen – hvad gør vi ved det?
- Forestil dig at du og din familie skal flygte pga. krig, sult, overbevisning eller religion. Hvilke 10 ting vil du tage med? Hvad vil være vigtigt at holde fast i det nye sted? (Jane Tellers kontrafaktiske tekst: 'Hvis der var krig i Norden' vil kunne sætte mange tanker og diskussioner i gang).
- Hvilke ting er vigtige for flygtninge og indvandrere at få at vide om Danmark og danskhed? Hvordan skal de lære den danske kultur at kende?
- Hvor mange nationaliteter er repræsenteret i klassen? Dernæst undersøges forældre og bedsteforældres oprindelse. Udarbejd en oversigt. Den kan bestå i knappenåle på et verdenskort eller i et søjlediagram. Hvad var grunden til at man kom til Danmark? Hvis der ikke er ret mange med indvandrerbaggrund i klassen, kan der i stedet fokuseres på Danmark og hvor forældre og bedsteforældre er kommet fra.
- Menneskerettigheder.
- Børns rettigheder.
- Giv eksempler på at der arbejdes for fredelig sameksistens i Danmark, Norge og Sverige.

Pin Up (1997) Sverige

Manus og regi: Mats Olof Olsson
Producent: Lars Blomgren, Filmlance International AB

Resumé

Fatty og hans venner interesserer sig voldsomt for det modsatte køn. De samler ikke bare på billeder af filmstjerner, men også pin-upbilleder.
En af dem har et billede af en nøgen kvinde med en guitar.
Pludselig kommer en kvinde med en guitar. Hun går forbi dem og op i opgangen. Er det hende fra billedet? Fatty får til opgave at finde ud af det.
Til alles overraskelse viser det sig at kvinden, som hedder Berit, er medlem af Frelsens Hær.
Bakker Fatty ud, eller hvad?

Intro

Næsten alle kender denne kortfilmsperle. Alligevel er den også med i denne kortfilmssamling, især fordi den *her* kan ses uden undertekster eller med svenske undertekster! Derved kan filmen med stor fordel bruges i forbindelse med arbejdet med nabosproget svensk.
Inden der skal arbejdes med filmen (måske nogle uger inden, og gerne i forbindelse med julen hvor Frelsens Hær mange steder er synlig i gadebilledet), vil det være en stor fordel at Frelsens Hær 'helt tilfældigt' er blevet præsenteret på en eller anden måde. For i dag er der mange unge der ikke kender til Frelsens Hær, og det kan betyde at filmens pointe går fløjten.
Fx kan man fra Danmarks Kirkelige Mediecenter vise: 'Alle kan noget. En beretning om Frelsens Hær' (28.72). 2003.

Først

Vælg mellem 1: at se hele filmen eller 2: at se filmen i bidder.

Filmen vises uden undertekster, men forinden gennemgås følgende: Tyrone Power (amerikansk skuespiller), fickan (lommen), pin-uppisar (pin-upbilleder), bomber('nødder', slang for bryster), drog lott (trak lod), undrar (gad vide), ursäkta (undskyld), snällt kvar (bliv siddende), sjunger (synger)

Ad 1: hele filmen

Inden filmen vises, får eleverne et fokusområde som gennemgås bagefter, fx: hovedpersonen, bipersonerne, miljø, tid, rekvisitter, farver, ultranærbilleder (close ups), lydsiden.

Ad 2: filmen ses i bidder

Filmen stoppes relevante steder, og der stilles spørgsmål som fx: beskriv de medvirkende, hvem er hovedpersonen, hvad mon filmen kommer til at handle om, hvornår foregår filmen historisk, hvem er fortælleren, hvorfor hedder personerne det de hedder osv.

Så

Filmen sættes ind i en berettermodel (Se kopiark). Brug evt. en af modellerne her fra vejledningen.
Find og diskutér hvor der er 'point of no return' og 'klimaks?
Hvad er filmens tema(er) og budskab?
På www.dfi.dk og www.dr.dk//kortfilm (søg begge steder på Pin Up) er der flere ideer til arbejdet med filmen.

Sproglige opgaver

Så udleveres den svenske dialogliste. Findes på: www.gege.dk

Ideer til arbejdet med dialoglisten:

- Hvilke bogstaver findes ikke i det danske alfabet? Hvilket bogstav svarer de til på dansk?
- Beskriv de to dele af dialoglisten. Hentes på www.gege.dk
- Oversæt Fattys 'voice-over'. Udarbejd en oversigt over: 1. ord der staves ens, 2. ord der staves forskelligt, men lyder ens eller næsten ens og 3. ord der staves forskelligt og lyder forskelligt. Med udgangspunkt i 2 og 3 kan I prøve at finde frem til nogle regler omkring forskelle og ligheder mellem nabosprogene (brug hertil kapitlet i denne vejledning omkring sprogene i Norden eller Skandinavisk Ordbog).

Så

Filmen ses igen. *Nu* med svenske undertekster.

Var det en fordel at kunne læse undertekstern?

Hvad synes I om filmen? Begrund hvorfor. Så skal filmen perspektiveres, og der skal evt. findes eksempler på intertekstualitet (elementer i filmen der er genkendelige fra andre film eller andre tekster).

Ideer og aktiviteter

"Pin Up' (svensk) og 'Digre Daier' (norsk) har en dreng som hovedperson og med drenge i biroller. Drengene i begge film er optaget af store bryster. I begge film er det den voksne der tænker tilbage på en dag der fik stor betydning. Derfor kan det være en ide at arbejde med begge film.

- Find ligheder og forskelle mellem de 2 film.
- Lav jeres egen kortfilm om en dag/begivenhed der har fået stor betydning for jer. Max 5 minutter og gerne en étminutsfilm. (Se kopiark).
- Skriv eller fortæl om en situation hvor der skete noget andet end det du regnede med.
- Hvem var Tyrone Power?
- Find ud af mere om 'Frelsens Hær'?
- Spørg jeres forældre og bedsteforældre ud om samlebilleder. Hvad samlede de på? Måske kan du låne samlingen? Har du selv samlet på billeder? Samler du selv på noget?

Att döda ett barn (2003) Sverige

Manus og instruktion: Björne Larson og Alexander Skarsgård
Producent: Anna Knochenhauer

Resumé

Det er sommer. To unge er på vej i bil til stranden. En dreng bliver sendt over til naboen for at hente sukker. Drengen bliver ramt af bilen. Ulykken ændrer livet for mange mennesker.

Intro

Manus er baseret på novellen 'Att döda ett barn' fra1948 af Stig Dagerman (1923-1954).
Biografi: www.susning.nu/stig_dagerman
Elevanmeldelse af novellen: www.mimersbrunn.se/arbeten/3293.asp
Novellen bliver betegnet som et mesterværk.
Novellen er filmatiseret to gange.
1953 Instruktør: Gösta Werner.
2003: Instruktør: Björne Larson.
Filmen er mest velegnet til brug i grundskolens ældste klasser og i ungdomsuddannelserne.

Undervisningsforløb

Selvfølgelig kan der sakses i opgaverne.

1. Film og speak mm. 2. Fra novelle til film, 'bagom filmen' af Bjôrne Larson, speak.

Ad.1. Film og speak mm.

Den nedskrevne speak (hentes på www.gege.dk) udleveres.
Parvis gennemlæsning. Hvilke ord er helt uforståelige? Lav ordliste.
Se filmen.
Beskriv filmens dramaturgi.
Hvor mange minutter varer filmen? Er det lig med faktisk tid?
Hvilke filmiske virkemidler er de mest fremtrædende?
Forklar scenen hvor drengen og faderen er ude i båden.
Oversæt speak'en til dansk. Sammenlign den svenske og den danske speak. Find dernæst ord der staves ens, og ord der lyder ens, men staves forskelligt. Er det muligt at opstille nogle regler?
Filmen ses igen.
Hvad er filmens budskab?
Læs evt. Björne Larson: om baggrunden for filmen.
Find intertekstuelle referencer.
Som afslutning kan filmen ses igen.

Ad. 2. Fra novelle til film, 'bagom filmen' af Bjorne Larson, speak.

Pararbejde. Læs novellen 'Att döda ett barn' højt (Alternativt et uddrag). (Kopiark 36-37)
Gæt på betydningen af ord med * og oversæt ord der volder vanskeligheder (Ordliste hentes på www.gege.dk).
Hvilke ting i novellen fortæller at den er af ældre dato?

1. Analysér novellen.
2. Omsæt evt. novellen til et filmmanus. Overvej hvilke elementer der skal medtages, og hvilke der måske skal udelades.
3. Se filmen uden undertekster og diskuter den. Hvordan er den dramaturgiske opbygning? Hvor mange minutter varer filmen? Er det lig med faktisk tid? Hvilke filmiske virkemidler er de mest fremtrædende?
4. Forklar scenen hvor drengen og faderen er ude i båden.
5. Læs Björne Larsons beskrivelse herunder vedrørende økonomi, casting og problemer under optagelserne. Hvilke ting overrasker? (Kopiark 38 - 39)
6. Sammenlign speak og novelle. Markér de sætninger som er ens.
7. Se filmen igen, men nu med svenske undertekster.
8. Find væsentlige forskelle på novelle og film. Hvad er udeladt i filmen, hvilke ting er ændret? Hvorfor mon det? Hvilken betydning har det? Er novellen eller filmen bedst? Begrund.
9. Oversæt speakteksten til dansk. Sammenlign den svenske og den danske speak. Find dernæst ord der staves ens, og ord der lyder ens, men staves forskelligt. Er det muligt at opstille nogle regler?
10. Filmen ses igen.
11. Hvad er filmens budskab?
12. Læs evt. Björne Larson: om baggrunden for filmen.
13. Find intertekstuelle referencer.

Som af slutning kan filmen ses igen, evt. med danske undertekster (sammenlign med egen over-sættelse).

Flere ideer

- Sæt de 4 medvirkende i 'den varme stol'.
- Hvordan bliver livet for hovedpersonerne? Gå et år frem i tiden. Tag udgangspunkt i enten forældrene eller det unge par på årsdagen for drengens død. Lav en dialog.
- Lad de 4 mennesker mødes på årsdagen. Med udgangspunkt i følgende sprøgsmål: 'Hvad har du gjort dig af tanker siden sidste år? Hvad laver du nu? Hvad har du af ønsker for dig selv og dit liv'? Der skrives 4 monologer. De 4 monologer kan: A. opføres som drama. B. laves til et hørespil kædet sammen af en producer og evt. udvalgt musik. C. filmes Find en god titel for produktionen. Hver monolog filmes for sig. I klipningen krydsklippes der mellem de 4 personer.
- Hvordan kan man komme videre når man har mistet én man holder af? Måske har du selv prøvet det, måske kender du nogen? Måske har du læst en novelle eller roman eller en set en film herom? Find nogle gode råd til andre så de måske kan reagere hensigtsmæssigt når de møder en der har mistet.
- Hvad stiller man op med sig selv når man har været årsag til et andet menneskes død, eller hvordan trøster man? Find forskellige svar hertil. Det kan være personlige beretninger eller religiøse svar.
- Hvilke aktuelle indsatsområder satser der på på: www.ntf.se og www.rfsf.dk Læs også Björne Larsons indlæg.
- Find ud af mere om Björne Larson, Alexander og Stellan Skarsgård (fortælleren).
- Hvem var Stig Dagerman? Brug informationer på www.susning.nu/stig_dagerman
- Vælg en anden novelle af Stig Dagerman. Læs den og sæt den i sammenhæng med 'Att döda ett barn'.
- Stig Dagerman er ikke den eneste forfatter/lyriker/ kunstner der har begået selvmord. Hvad er det for en smerte der gør at selvmordet måske bliver valgt som udvej?

Villospår (2001) Sverige

Manus, klip og regi: Marlene Högmark
Producent: Högskolan för Fotografi och Film
Lördag Söndag Film

Resumé

Der er en kurre på tråden mellem en ung mand og en ung kvinde.
Manden undskylder, men siger samtidig at det er for hendes egen skyld – hun skal holde op med at dagdrømme. Kvinden vil ikke høre, tager sin walkman på og forsvinder ind i sangen. Hvad er virkelighed og hvad er fiktion? De to kan i hvert fald ikke nå hinanden.

Intro

Baggrunden for tilblivelsen af filmen kan der læses om i Marlene Högmarks indlæg sidst i dette kapitel.
Sangen 'I´m Free' af Mick Jagger og Keith Richards har stor betydning. Teksten er ikke oversat, hverken til dansk eller svensk, men teksten kan findes på nettet ved at søge på 'I'm Free Jagger'.

Først

Inden filmen vises, kan der lægges op til filmen på følgende måde:
Oversæt titlen 'Villospår' og nedenstående uddrag fra dialoglisten og arbejd med forskelle og ligheder mellem dansk og svensk. Fx:
Find ord der skrives ens.
Find ord der er letforståelige, men staves forskelligt.
Sæt fokus på endelser og prøv at finde frem til nogle få regler (fx: vokal i endelser: e (dansk) = a (svensk). (Dialoglisten hentes på www.gege.dk)

'Villospår'

Förlåt. Förlåt. Kom tillbaka!
Men förlåt, det var inte meningen.
Förlåt, förlåt, förlåååt. Men det är ju för din egen skull.
Du förstår väl själv... att det inte....är bra att hålla på...
Förlåt betyder egentlig tilgiv. (tal evt. om synonymer: tilgiv/undskyld/hold nu op, osv.)
Giv et bud på filmens tema.
Så kan der i mindre grupper udarbejdes et storyboard (Se kopiark) til ovennævnte dialog. Scenen filmes og vises for klassen eller for et publikum.
Teksten 'I'm Free'(hentet på nettet) udleveres. Snak om den. Evt. kan sekvensen med sangen høres (kobl billedsiden fra).
Har sangen mon betydning for filmens budskab? Giv et bud.

Så

Filmen vises med svenske undertekster.
Giv et resumé af filmen. Evt. skriftligt.
Diskutér filmen.

Dernæst

Så kan der sættes fokus på forskellige ting i filmen. Fx.:

- Sæt filmen ind i en af berettermodellerne.

- Hvilken udvikling gennemgår kvinden?
- Beskriv kvinden og manden.
- Beskriv koret.
- Hvor er der filmet?
- Rekvisitter.
- Symboler.
- Lydsiden.

Så

Så ses filmen igen. Nu uden undertekster. Afsluttende diskussion ud fra nedenstående hvor begrundelsen sker med udgangspunkt i filmen.

- Hvilke ting i 'Villospår' er karakterisktiske for en kortfilm? (Se kopiark)
- Hvilken betydning har blomsterne/blomsterranken på skinnen?
- hvad er temaet og budskabet?
- Perspektivering.
- Intertekstualitet.

Idéer

Se den norske film 'Caravan' og den svenske film 'Villospår' og sammenlign dem. Find forskelle og ligheder.

Marlene Högmark fortæller herunder om sig selv og 'Villospår'. (Kopiark s. 40)

- Teksten læses højt. Det fremmer forståelsen (pararbejde). Sæt fokus på forståelsen af teksten, ikke forståelsen af det enkelte ord. Gennemgå å, ä og ö, de sidste to bogstaver modsvarer jo selvfølgelig æ og ø.
- På www.gege.dk i ordlisten er ord med stjerne oversat. Overvej om ordlisten skal udleveres på forhånd, eller om der skal konkurreres om at oversætte ordene med *? (Evt. med hjælp af netordbogen, Nordstedts Skandinavisk Ordbog eller Politikens Svensk Danskordbog.)
- Gå på nettet og find ud af mere om Marlene Högmark. Her kan I også finde hendes adresse. Skriv evt. til hende.
- Udarbejd mindst 5 spørgsmål (evt. gruppe- eller pararbejde) der kan besvares ved at læse 'Om Villospår'. Byt spørgsmål og besvar dem.
- Hvorfor lavede Marlene Högmark 'Villospår?' Giv et resumé af teksten, enten mundtligt eller skriftligt.

Instruktøren

Marlene Högmark (Född 21-3-77)

Uppvuxen i Tollered. Utbildad filmregissör vid Högskolan för Fotografi och Film, vid Göteborgs Universitet.

FILMOGRAFI

-Irmelinfiktion, 25 min, 2003. Examensfilm. Prisad i Uruguay 2003, -Villospår, Fiktion, 6 min, 2002. Prisad vid November Festivalen 2002, -Strålande tider, 42 min, dokumentär om *elöverkänslighet, 2002, -En *affärsmans ahaupplevelse, Fiktion, 9 min, 1998. -En liten film om stolthet, fiktion 5 min, 1996. *Utsågs till årets bästa kortfilm och bästa foto vid den nationella videofilmsfestivalen, 1996.

Beskrivelse af kort til de filmiske virkemidler

For rigtig mange elever kan det være en fordel at få et lille kort i hånden når de skal holde øje med et filmisk virkemiddel. Brug gerne den samme film mange gange til at få styr på virkemidlerne og komme dybere ned. Eleverne vil måske protestere, men bagefter opleve at fordybelsen kan give oplevelsen af at filmen bliver en som de husker – lige som bogen de har hørt eller læst mange gange.
Lav fx 8 kopier af siderne, skær kortene fra hinanden. Laminér dem enkeltvis (køb en pakke med id-lamineringsark). Saml kortene i en mappe. Denne mappe kan bruges på mange klassetrin.
(Se kopiark)

Videoproduktion

Når der arbejdes med levende billeder i undervisningen, er det en rigtig god ide at der også sker en egenproduktion. Eleverne lærer ved at producere, og elever der måske er bogligt svage, kan være visuelt stærke og få en fremtrædende plads i forbindelse med videoproduktion.
Mange lærere viger tilbage for videoproduktion, fordi et sådan projekt har det med at svulme op og tage meget længere tid end planlagt. Det skyldes mange ting, bl.a. at lige netop i forhold til levende billeder, har elever meget høje krav til at alt er perfekt og ligner det de ser på tv og i biografen. Det er helt fint, men kan betyde skred i tidsplanen, at nogle grupper aldrig bliver færdige, eller at produktet bliver færdiggjort af en eller flere stædige og engagerede elever.
Videoproduktion bør være en tilbagevendende arbejdsform igennem hele skoleforløbet på samme måde som andre genrer som fx novelle- og lyrikskrivning og avisproduktion.
Den store forkromede produktion som kræver mere planlægning og mere tid til produktion og redigering, er der ikke gjort rede for her. Til gengæld kommer her derimod ideer og hjælp til en overskuelig produktion.

1. Beskriv og afgræns opgaven
2. Udarbejd en produktions- og tidsplan som SKAL overholdes
3. Hav tjek på udstyr og redigering

Ad 1

Det er min erfaring at en fast opgave betyder at elevernes kreativitet bliver koncentreret om selve produktionen. Modstand eller skuffet forventning bliver hurtigt glemt når eleverne kommer i gang – men kun hvis læreren holder fast og ikke bliver usikker!
En stillet opgave kan fx være:

- Genre: krimi
- Varighed: max 2 minutter
- Ingen tale, kun musik og lyd
- Skilte til sceneskift og kommentarer skal skrives og filmes
- Målgruppe: 12 år +

Angående andre genrer: Hvis det er en reklame, er max længde 45 sek. Hvis det er en musikvideo er længden enten en strofe eller hele sangen. Hvis det er en nyhed, er max længden 2 min. Et afsnit fra en novelle kan blive til en scene af max 1 minuts varighed.
Lydsiden volder ofte store problemer, derfor kan det anbefales de første gange at undgå tale og i stedet bruge musik (i nødsfald afspillet fra cd-afspiller) og lyde eller bruge en 'voice over' (en fortæller) eller en speak (kommentar). Alt dette kan optages selvstændigt. Ved brug af 'voice over' eller 'speak' kan denne være indtalt inden man går i gang med at filme.
Klassen inddeles i grupper (evt. vælger de selv).
Grupperne får udleveret en kasse til rekvisitter og optagebånd (som der skrives gruppenavn på), en mappe og ark til videoproduktion og supplerende opgaver. Alt dette gennemgås, så der ikke er tvivl om krav til opgave og tidsplan og evt. supplerende opgaver (for at der ikke skal blive tomgang, kan andre opgaver lægges ind i gruppens arbejde, fx novellelæsning, filmplakat, lyrikskrivning, analyse af reklame/film/nyhedsindslag/musikvideo).
Hvis klassen ikke tidligere har filmet, skal der afsættes tid til gennemgang og afprøvning af kameraet. Det er en rigtig god ide at alle elever prøver at filme de forskellige former for billedbeskæring (supertotal, total…) og kamerasynsvinkel (fugle-, frø- og normalperspektiv) og får et hurtigt tænd/sluk-kursus.

Ad 2

Klassen skal kende den overordnede tidsplan. Derfor er det en god ide enten at hænge den op eller udlevere den i kopi til hver gruppe til indsætning i mappen. Mappe med arbejdspapirer, optagebånd og rekvisitkasse skal blive i klassen. Ellers kan man opleve at den dag der skal filmes eller redigeres, ligger mappen desværre hjemme hos en elev der er syg!

Gør det klart at en god planlægning er nødvendig for et godt resultat. Derfor skal der afsættes tid til udarbejdelse af pitch (handling ultrakort) og storyboard og gennemgang af alt i produktionsplanen.

Det er vigtigt at eleverne får at vide at alle aftaler mht. locations skal være på plads på forhånd.

Husk: Hvis man træder over en dørtærskel eller ind på en privat grund, skal der gives tilladelse af ejeren. Det er også en god ide at spørge folk om de vil filmes. Selv om man har lov til at filme i det offentlige rum som fx på gader og veje, så kan eleverne risikere at nogle bliver vrede.

Læreren bør være opmærksom på farlige og umulige ting som er beskrevet i storyboard og produktionsplanen og forlange andre løsninger, fx en biljagt (brug cykler), optagelser på en båd (en palle og der filmes i frøperspektiv op imod himlen), en travelling med dolly (brug en skrivebordsstol eller et rullebord), affyring af fyrværkeri (grydelåg der klaskes sammen), knive (gummiknive) osv.

(Se kopiark)

Ad 3

Hvor mange kameraer er der til rådighed? Alt gennemgås for at se om det er i orden, om batterierne er opladede og ok.

Husk at nævne og gennemgå følgende:

- Er der stor forskel på inde- og udetemperatur, skal kameraet akklimatiseres i op til en halv time inden det kan optage.
- Hvis det regner, medbringes paraply.
- Er der navn på båndet, og er det klar til optagelse (efter optagelse sikres båndet ved at flytte på tappen).
- Kamera og mikrofon tjekkes. Brug hovedtelefon.
- Mikrofonledning må ikke slæbe hen over jorden, og ledning bindes rundt om håndtag på kamera så inputstikket ikke ved et uheld bliver ødelagt.
- Tag højde for reflekser fra vinduer og solen.
- Batterier tjekkes (efter brug sættes de til opladning).
- Punkt 2 fra produktionsplanen gennemgås.

Redigering

Redigeringsudstyr bør gennemgås hvis klassen ikke har prøvet det før. Læreren bør sørge for ekspertbistand hvis vedkommende ikke selv kan.

Hav en harddisk eller dvd som de færdige produktioner lægges over på (overvej om de enkelte elever får udleveret dvd, eller om de selv skal medbringe dvd/kopiere på egen hånd).

Evt. samles klassens produktioner og gives som gave ved afslutning af skoleforløbet.

Gør fremvisningen festlig. Det er en god ide at invitere fx en klasse eller forældre på forhånd, da der så er en ekstra god grund til at overholde tidsplanen.

Ved screening i klassen bruges responsgrupper.

Hvis du aldrig selv har prøvet videoproduktion, så kan det være en rigtig god ide sammen med kolleger at bruge en pædagogisk dag, evt. flere, på videoproduktion. Det vil give en god oplevelse af processen og betyde at I bedre kan gennemskue krav og forventninger til eleverne og også opleve hvor sjovt det er.

Om ’Dykk’ af Sirin Eide, instruktør

Da jeg leste manuset første gang likte jeg det umiddelbart. En historie med ”underdog-problematikk” og overlevelsesteknikker som tema interesserte meg.

I den første versjonen var de to brødrene på brygga Joakims fettere. Jeg foreslo for forfatter, Per Schreiner, å forandre historien til en fortelling om: ”mine-barn-dine-barn”. Slik ble brødrene på brygga forandret fra fettere til å være sønnene til kjæresten til Joakims mor.

I tillegg til at filmen med dette grepet, ble mer tidsakutell, ble det også mer som sto på spill for Joakim: Hvordan skulle han klare å finne sin plass i en ny familiekonstellasjon med så dårlige odds?

Jeg så også en paralell mellom Joakims ønske om å være oppe i krabbebaljen, avstengt og bortvendt, til moderne barns flukt foran datamaskin eller TV. Den praktiske hovedutfordringen med å lage filmen var å finne en løsning på hvordan?

Joakim kunne sitte rolig i flere minutter å lese Donald-blad under vann og bare puste gjennom en snorkel.

I tillegg er det alltid en utfordring å få barn til å fungere naturlig foran kamera.

Om ‘Dykk’ af Anne Siri Bryhni, scenograf

Filmen ble innspilt i løpet av 5 dager ved Oslofjorden ca. 20 min. kjøring fra Oslo sentrum. Det var viktig å finne en location som man ikke skulle reise langt for å nå, og som så ut som et feriested, langt fra storbyen.

Vi var avhengige av å finne et sted der huset kunne ses fra vannet, men samtidig var passe langt vekk så den voksne ikke helt kunne følge med i hva som skjedde mellom barna.

For at hovedpersonen skulle klare å sitte under vann og puste gjennom snorkel, måtte han øve seg i et oppvarmet basseng sammen med en dykker. Dykkeren var også med da vi filmet i sjøen. Selv om vi var heldige med været, ble det kaldt å være i vannet så lenge.

Man må ofte ta en scene flere ganger før den blir god nok. Dvs. at man må ha flere sett med like klær, fordi første gang han kastes i vannet, skal det være tørt. I undervannsscenen måtte han ha våtdrakt under tøyet for å holde varmen. Bildene i vannkanten og under vann er tatt med kamera plassert i en gjennomsiktig glasskasse. Når man ser gutten gjennom undersiden av baljen med krabbene, så har vi skåret bunnen ut av samme type balje og satt en glassplate inn istedet.

Et annet teknisk problem var å kunne lese Donald Duck under vann. Hvis man ikke gjør noe med bladet, klistrer sidene sammen og det oppløser seg. Hvis man plastifiserer sidene, blir de stive og bladet ser ikke naturlig ut. Vi endte med å finne en spray som gjorde at bladet holdt seg en kort tid i vannet, og vi hadde mange eksemplarer av samme blad.

* passe: tilpas langt væk
*været: vejret

© GeGe Forlag

OM IRMELIN

Min examensfilm ’IRMELIN’ handlar om 9-åriga Irmelin som sakta, men säkert inser att det finns fler *skillnader mellan pojkar och flickor, än det rent fysiska. Utan att hennes omgivning märker det, så behandlar *dom henne *orättvist bara för att hon är *tjej. Men Irmelin tänker inte *anpassa sig, hon *har rätt att vara som hon är. En film om att våga stå upp och tro på sig själv, trots att man är minoritet.

Jag har många gånger fått *frågan om Irmelin handlar om mig själv, men *tyvärr så är Irmelin och hennes upplevelser helt påhittade, jag säger tyvärr, för jag skulle faktiskt önska att jag var mer som hon.

Upptakten till varför jag gjorde Irmelin var att jag *under en längre tid inte visste vad jag skulle göra för examensfilm. Jag hade fyra olika historier som jag skrev manus till som skulle kunna bli *bra filmer, men jag *kände inte direkt något speciellt för någon av historierna innerst inne. Jag tog mig en *funderare på vad jag verkligen skulle vilja berätta om och fann att jag helt plötsligt inte hade något *alls att berätta om.

Tre år på filmskolan med *ständigt nya möten med nya människor, tankar och *åsikter, gjorde att jag började tycka att alla andra hade rätt i *olika frågor och att jag inte längre visste vad jag själv *tyckte om saker och ting. Var mina åsikter mina egna eller egentligen bara andras?

Jag blev irriterad på mig själv och försökte *påminna mig själv om att jag måste väl ha tyckt något någon gång och haft en lust att berätta något för andra människor, för varför skulle jag annars i hela mitt liv velat göra film om jag inte hade något att berätta?!

Jag *började om från noll och började ställa frågor till mig själv. Fråga: Vad irriterar mig? Svar: *Orättvisor! Fråga: Ok, vad för slags orättvisor?

Svar: Alla! Fråga: Ja men det måste finnas någon orättvisa som speciellt retar upp mig eller som jag själv har erfarenhet av! Svar: Ja att vi människor blir olika behandlade *beroende på vilket kön vi har.

Helt plötsligt visste jag vad det var jag ville berätta om. Jag ville berätta om hur *samhället tidigt och omedvetet behandlar flickor och pojkar annorlunda, och *på så sätt *befäster gamla könsroller utan att egentligen mena något illa. Mitt tema var alltså klart: att försöka skildra den *“dolda” orättvisa mellan *könen som *fortfarande finns *kvar i 2000-talets Sverige - världens mest jämlika land”.

Ur detta föddes alltså “Irmelin”. Tiden var knapp, hela *höstterminen hade gått då jag funderat på vad jag skulle göra. Plötsligt var det *vårtermin och filmen skulle vara klar i maj. Nu gällde det verkligen *att sätta fart. Jag var verkligen sent ute men *om jag kunde påbörja inspelningen i mars så kanske jag skulle kunna hinna klippa ihop filmen till examinationen.

Många som ser filmen tror att den är självbiografisk *för de tycker att Irmelin även liknar mig till utseendet, och det kanske inte är så *konstigt för det är nämligen min systerdotter Jenniefer som spelar Irmelin. Jag övertalade henne att vara med i filmen då jag tyckte att det någonstans fanns något “Irmelinskt” i hennes temperament.

Precis innan inspelningen skulle starta, *åkte min vilda systerdotter Jenniefer med en *pulka rakt in i en husvägg och bröt benet. I 6 veckor låg hon *gipsad och den sena inspelningen tvingades *skjutas upp ytterligare.

Så *fort gipset var av var det *dags att sätta igång, men Jenniefer haltade naturligtvis runt som en gammal tant, så *hur skulle vi kunna lösa det hela med att hon skulle spela fotboll och rida? Det var april nu och jag var verkligen tvungen att sätta igång inspelningen *annars skulle det aldrig bli någon examensfilm. Att hitta en ny Irmelin var inget alternativ, jag hade ju inte provfilmat några andra för rollen och *hur lätt skulle det vara att hitta någon som skulle passa och som *dessutom kan spela fotboll och rida?!

Jenniefer var tapper och övade på att gå och springa så gott det gick, men *haltandet gick förstås inte bort helt. Vi löste scenen med fotbollsmatchen *där Irmelin *skulle vara en mästare på att dribbla, genom att filma en annan spelares fötter och klippa ihop det med Jenniefer/ Irmelins överkropp.

 © GeGe Forlag

*I själva verket springer Jenniefer efter en fotboll som vi drar i ett snöre framför henne så att det ser ut som hon verkligen jagar ikapp bollen och *sedan dribblar iväg med den. Om man tittar noga så ser man att hon haltar så fort hon springer under matchen.

Ett annat problem som jag inte hade räknat med var när jag ville att spelarna i det röda laget från landet skulle vara underlägsna det gröna laget från storstaden. Jag hade ordnat så att de gröna spelarna var två år äldre än spelarna i det röda laget, så att det fanns en naturlig överlägsenhet i fysik och attityd. Men jag hade fel som trodde att de röda spelarna skulle acceptera att vara det ”sämre” och underlägsna laget.

De röda spelarna hade *fått direktiv om att de absolut inte fick göra mål, ’utan det var det gröna laget som skulle dominera spelet. Detta visade sig vara omöjligt för det röda laget att acceptera. Vi fick *bryta tagningarna gång på gång eftersom de röda spelarna hela tiden *stal bollen från de gröna och gjorde mål.

De var minst men ville inte alls vara *några förlorare, vilket i sig var positivt, men detta var en filminspelning där detta *rebelliska utbrott som jag under normala omständigheter hade stöttat, blev ett problem (*visserligen ett *lustigt sådant) under en redan tidspressad inspelning.

Tillslut fick vi *“förbjuda” dessa röda *“underdogs” från landet att ta bollen från de äldre gröna ”cityspelarna” så att inspelningen av *fiktionen kunde gå vidare.

 © GeGe Forlag

Stig Dagermann ‘Att döda ett barn’ (1948)

Novelle

Det är en *lätt dag och solen står *snett över *slätten. Snart skall klockorna ringa, ty det är söndag. Mellan ett par *rågåkrar har två unga hittat en *stig som de aldrig förut gått och i slättens tre byar blänker *fönsterrutorna. Män *rakar sig framför speglarna på köksborden och kvinnor skär *gnolande upp bröd till kaffet och barn sitter på golven och knäpper sina *livstycken. Det är den lyckliga morgonen till en ond dag, *ty denna dag skall ett barn dödas i den tredje byn av en lycklig man. Ännu sitter barnet på golvet och knäpper sitt livstycke och mannen som rakar sig säger att i dag skall de ta en *roddtur *nerför *ån och kvinnan gnolar och lägger upp det nyskurna brödet på ett blått *fat.

Det far ingen skugga över köket och ändå står mannen som skall döda barnet vid en röd bensinpump i den första byn. Det är en lycklig man som tittar in i en kamera och i glaset ser han en liten blå bil och *bredvid bilen en ung *flicka som *skrattar. Medan flickan skrattar och mannen tar den *vackra *bilden skruvar *bensinförsäljaren fast locket på tanken och *säger att de får en fin dag. Flickan sätter sig i bilen och mannen som skall döda ett barn tar upp sin *plånbok *ur *fickan och säger att de skall *åka till havet och vid havet skall de låna en båt och ro långt långt ut. Genom de *nerskruvade rutorna hör flickan i *framsätet vad han säger, hon blundar och när hon blundar ser hon havet och mannen bredvid sig i båten. Det är ingen ond man, han är glad och lycklig och innan han stiger in i bilen står han ett ögonblick *framför kylaren som gnistrar i solen och *njuter av glansen och doften av bensin och *hägg. Det faller ingen skugga över bilen och den blanka kofångaren har inga *bucklor och inte heller är den röd av blod.

Men samtidigt som mannen i bilen i den första byn *slår igen dörren till vänster om sig och *drar ut startknappen öppnar kvinnan i köket i den tredje byn sitt skåp och *hittar inget socker. Barnet som har knäppt sitt livstycke och *knutit sina *skor står på knä på soffan och ser ån som slingrar sig mellan *alarna och den svarta *ekan som ligger *uppdragen i gräset. Mannen som skall *förlora sitt barn är *färdigrakad och *viker just ihop spegeln. På bordet står kaffekopparna, brödet, *grädden och *flugorna. Det är bara sockret som fattas och modern säger *åt sitt barn att springa över till Larssons och låna några *bitar. Och medan barnet öppnar dörren ropar mannen efter det att skynda på, för båten väntar på stranden och de skall ro så långt ut som de aldrig *förut rott. När barnet sedan *springer genom *trädgården tänker det hela tiden på ån och på båten och på fiskarna som slår och ingen viskar till det att det bara har åtta minuter *kvar att leva och att båten skall ligga där den ligger hela den dagen och många andra dagar.

Det är inte långt till Larssons, det är bara tvärs över vägen och medan barnet sedan springer över vägen *far den lilla blå bilen in i den andra byn. Det är en liten by med små röda hus och *nymornade människor som sitter i sina kök med kaffekoppen höjd och ser bilen rusa förbi på andra sidan häcken med ett *högt *moln av damm bakom sig. Det går mycket fort och mannen i bilen ser *äppelträden och de *nytjärade telegrafstolparna *skymta förbi som gråa skuggor. Det *fläktar sommar genom vindrutan, de rusar ut ur byn, de ligger fint och säkert mitt på vägen och de är ensamma på vägen - ännu. Det är skönt att färdas alldeles ensam på en ’mjuk bred väg och ute på slätten går det ännu finare. Mannen är lycklig och stark och med högra *armbågen *känner han sin kvinnas kropp. Det är ingen ond man. Han har *bråttom till havet. Han skulle inte kunna göra en *geting *förnär, men *ändå skall han snart döda ett barn. Medan de *rusar fram mot den tredje byn *sluter flickan *åter ögonen och leker att hon inte skall öppna dem förrän de kan se havet och hon drömmer i takt med bilens mjuka krängningar om hur blankt det skall ligga.

Ty så obarmhärtigt är livet konstruerat att en minut innan en lycklig man dödar ett barn är han ännu lycklig och innan en kvinna skriker av *fasa kan hon blunda och drömma om havet och den sista minuten i ett barns liv kan detta barns föräldrar sitta i ett kök och vänta på socker och tala om sitt

 © GeGe Forlag

barns vita tänder och om en roddtur och barnet självt kan stänga en *grind och börja gå över en väg med några sockerbitar *inslagna i vitt papper i högra handen och hela denna sista minut ingenting annat se än en lång blank å med stora fiskar och en bred eka med tysta åror.

*Efteråt är allting för sent. Efteråt står en blå bil på sned över vägen och en skrikande kvinna tar handen för munnen och handen blöder. Efteråt öppnar en man en bildörr och försöker stå på benen *fast han har ett *hål av fasa inom sig. Efteråt ligger några vita sockerbitar meningslöst utströdda i blod och grus och ett barn ligger orörligt på *mage med ansiktet hårt pressat mot vägen. Efteråt kommer två bleka människor som ännu inte fått dricka sitt kaffe *utspringande genom en grind och ser en syn på vägen som de aldrig skall glömma. Ty det är inte sant att tiden läker alla sår. Tiden läker inte ett dödat barns sår och den läker dåligt smärtan hos en mor som glömt att köpa socker och skickar sitt barn över vägen för att låna och lika dåligt läker den ångesten hos en gång lycklig man som dödat det.

Ty den som har dödat ett barn åker inte till havet. Den som har dödat ett barn åker långsamt hem *under tystnad och bredvid sig har han en stum kvinna med ombunden hand och i alla byar som de passerar ser de inte *en enda glad människa. Alla skuggor är *mycket mörka och när de skils är det fortfarande under tystnad och mannen som dödat barnet vet att denna tystnad är hans fiende och att han kommer att behöva år av sitt liv för att besegra den genom att skrika att det inte var hans fel. Men han vet att det är lögn och i sina nätters drömmar skall han i stället önska att få en enda minut av sitt liv tillbaka för att göra denna enda minut *annorlunda. Men så obarmhärtigt är livet mot den som dödat ett barn att allting efteråt är för sent.

 © GeGe Forlag

Björne Larson: Bag om filmen

Mail fra 2004

Filmen

Manus och regi: Björne Larson & Alexander Skarsgård

Namn: Björne Larson
Född: 1973
*Födelseort: Trosa, Sverige
*Utbildning & verksamhet: Studerat på Berghs School of Communication i Stockholm. Har jobbat som art director *inom reklam i 8 år. Började som regissör 2002.
Filmografi: *Regidebut med kortfilmen ATT DÖDA ETT BARN. Jobbar nu med första *långfilmsprojekt, SUICIDE VEGAS.

Namn: Alexander Skarsgård
Född: 1976
Födelseort: Stockholm, Sverige
Utbildning & verksamhet: Studerat på Leeds Metropolitan University och Marymount Manhattan Theater School. Är idag verksam som skådespelare och regissör.
Filmografi: Regidebut

Hvorfor 'Att döda ett barn'?

Att döda ett barn har en *omvänd dramaturgi, vilket lockade oss att filmatisera den. Utgången presenteras *redan i *början och överraskningsmomenten *suddas bort. *Publiken får maktlöst *invänta den tragedi de redan vet ska komma.
Att döda ett barn är baserad på Stig Dagermans *prisade novell om det faktum att Döden kan slå ner *var som helst och när som helst. *Ibland väntat och välkommet. Ibland oväntat och *fasansfullt ovälkommet.

Casting

Två saker var viktiga i castingen. 1) Inte använda kända skådespelare. *Faran vi kännde att använda stora namn i denna korta film var att publiken skulle fokusera på handlingen och inte *vad skådespelaren gjort tidigare. Till de andra rollerna, *utom *pojken, letade vi bland rutinerade och duktiga *teaterskådespelare. 2) Pojken spelar en central roll, och det var viktigt att hitta någon som kunde *känna sig trygg med oss båda. Därför var det självklart att Alexanders lillebror som var just sex år och *jätteduktig på att spela död fick rollen.

Problemer

Svenska Filminstitutet ville inte stödja filmen så vi fick vara kreativa och *hitta andra *sätt att finansiera filmen. Jag läste i en bok att Stig Dagerman, författaren som skrev novellen vi baserade kortfilmen på, *ursprungligen skrev texten som ett *reklamuppdrag åt den svenska trafiksäkerhetsföreningen NTF.
Jag och Alexander träffade dem och *sålde in projektet som att det var 50-års jubileum sedan novellen skrevs, och att vi*ville göra en turnering runtom i Sverige och *bjuda in gymnasieelever till biograferna för att visa filmen och NTF kunde *prata lite trafiksäkerhet. Det blev en succé och vi är evigt tacksamma för det fina samarbete vi hade med NTF.

© GeGe Forlag

Optagelserne

Vi *hade turen att få jobba med en fantastiskt duktig fotograf, John Christian Rosenlund (Norge). Men det *höll på att sluta i tragedi den andra inspelningsdagen. Vi skulle spela in båtscenerna ute på ett skär utanför Lysekil på den svenska västkusten. Jag hoppar iland och slår i en *bergskil att fästa *förtampen i till båten, och för att sedan kunna lasta av kamerautrustningen. Men det är så pass höga *vågor att när fotografen precis hoppat iland med kameran så lossnar stålkilen och far som en projektil med full kraft och träffar hans bakhuvud. Det visar sig att kilen otroligt nog träffat precis på en *liten platt yta. Det kunde gått mycket värre, men han svimmar och klarar sig med en *elak bula och *huvudvärk. *Dessutom *fullföljer han hela dagens inspelning med fantastiskt resultat!

 © GeGe Forlag

OM VILLOSPÅR

”Villospår” var en *kortfilmsövning som jag gjorde *under andra året på filmskolan. *Uppgiften vi fick var att skriva ett manus till en historia som skulle kunna spelas in på fyra dagar och på fyra rullar Super-16 mm film.

Jag ville passa på att göra något jag *annars aldrig kanske skulle få chansen att göra. Jag funderade på att göra en musikal, men kan man verkligen göra en kortfilmsmusikal? Jag beslutade mig för att prova.

För att få råfilmen att räcka så långt som möjligt så tänkte jag att jag skulle kunna göra en historia som *återanvänder sig av samma scen både i början och i slutet. På så sätt skulle jag kunna spara en del film så att det skulle räcka även till dansscener.

För mig är ”Villospår” en diskussion om vad som är verkligt och sant och vad som inte är det. Vem har *tolkningsföreträde? Detta var något som jag hade funderat mycket på när jag *drabbades av en svår sjukdom två år tidigare.

Innan jag kom in på den 3-åriga *regiutbildningen på Högskolan för Fotografi och Film, satt jag och klippte film. Jag hade jobbat en längre tid med en dokumentärfilm och *suttit 15 timmar per dag *framför en massa *datorer. Plötsligt en dag fick jag problem. Så *fort jag satte mig framför datorerna blev jag *rödbränd och fick *blåsor i ansiktet, och vänster *kroppshalva *domnade bort. Besvären tilltog och tillslut kunde jag inte vara i närheten av datorer utan att få ont.

Jag hade drabbats av elöverkänslighet, något som jag tidigare aldrig hade hört talas om.

Jag blev chockad av *bemötandet av myndigheter och läkare. De menade att jag bara inbillade mig, för elöverkänslighet fanns inte. Deras förklaring var att *antingen hade hamnat i *klimakteriet (var 22 år!), var rädd för datorer eller helt enkelt var en psykopat.

Istället för att säga att man inte hade *tillräckligt med kunskap om den nya *åkomman så hävdade de bestämt att man inte kan *må dåligt av elektromagnetisk strålning. Varken idag eller i framtiden.

Jag behövde bara gå tillbaka lite i tiden för att se att elöverkänslighet inte är den första (eller sista) fysiska *åkomma som bortförklarats som ren inbillning. I början när man inte visste bättre hävdade *läkarkåren att epilepsi, pollenallergi och tinnitus, också bara var psykologisk inbillning.

Att bli bortförklarad som *inbillningssjuk och *uppmanad att gå i *kogenitiv terapi och *krama kylskåp för att bli av med min ”skräck för teknik”, var *oerhört förnedrande.

Så tro det eller ej, ur denna frustration över *etablissemanget tvärsäkerhet till hur allt fungerar här i världen, föddes idén till ”Villospår”.

Många ser *även likheter mellan Villospår” och “Dancer in the Dark”, och *undrar om jag inspirerats av den senare. Svaret är nej, men jag kan förstå dom som undrar. Likheterna de delar är ju att båda är musikaler och delvis utspelar sig vid *järnvägsspår, men det är också det enda de har *gemensamt.

Snarare är jag inspirerad av stumfilmsstjärnan Mary Pickford, vilket kan synas i flickans stil och *klädsel. Mary Pickford spelade ofta en *busig upprorisk liten flicka som vågade stå upp mot *olika autoritärer.

Det var lite *jävla anamma i henne och det gillar jag.

Sedan kan jag nu *i efterhand även se vissa likheter med flickan i ”Villospår” och Irmelin själv. *Båda har en upproriskhet och stark livslust att göra vad de själv vill, något som jag kan *känna igen mig i, men som inte betyder att det handlar om mig, *även om det kommer från mig.

När jag ser tillbaka på mina filmer jag gjorde på filmskolan ser jag att mitt *återkommande tema är orättvisa, om *civilkurage och om att som *liten våga stå upp mot dom som är större och mäktigare. Det är nog mitt tema som jag skall *lägga på minnet, ifall jag *återigen skulle glömma bort vad det nu är jag vill berätta om.

© GeGe Forlag

”Sprogene i Norden” af Jens Cramer (f. 1940)

1. Sprogene i Norden
2. Ligheder mellem nabosprogene
3. Forskelle mellem nabosprogene
   skrift og udtale
   kommentarer
4. Især om norsk
5. Især om svensk
6. Ordforrådsproblemer

1. Sprogene i Norden

De nuværende fem nordiske sprog har fælles oprindelse som kaldes urnordisk. Tidligt (omkring år 1000) opstod forskellen mellem de vestnordiske og østnordiske (dansk og svensk) sprog. Men i tidens løb har sprogene udviklet sig på forskellig måde og med forskellig hastighed. Den generelle tendens er, at den sproglige udvikling er foregået langsomst i nordvest (Island og Færøerne), hurtigere i øst (Norge og Sverige) og hurtigst i syd (Danmark). Nedenstående oversigt, der samtidig nævner de to skriftsprog i Norge, giver et indtryk af slægtskabsforholdene:

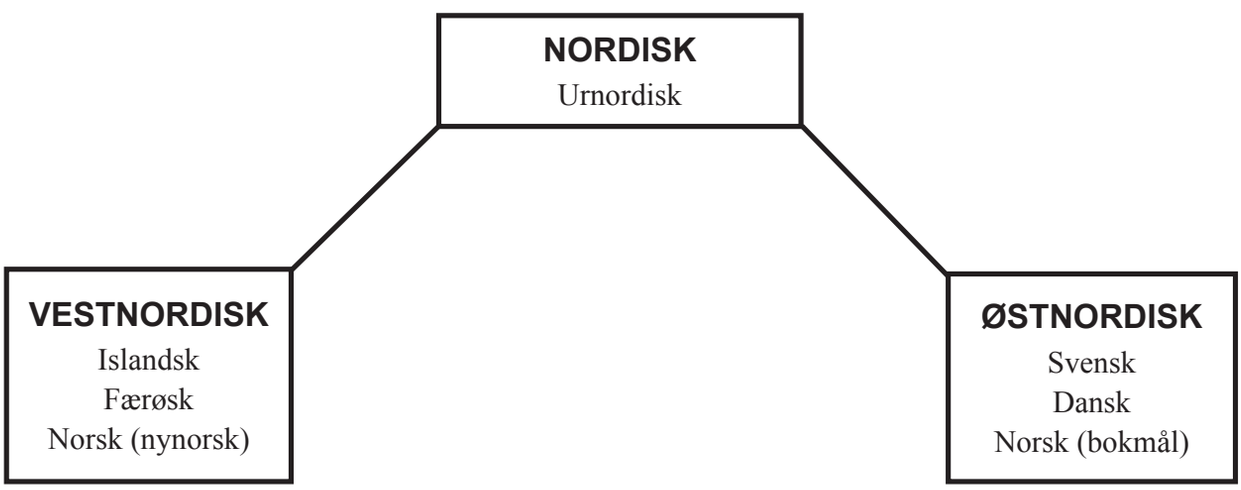

Dansk, norsk og svensk sprog ligner hinanden så meget, at mange mennesker principielt ikke har problemer med at *læse* de øvrige sprog. Det kan være noget vanskeligere at forstå hinandens *tale*sprog, men også her kan man ved træning lære at kommunikere. Men selv om man taler om det skandinaviske sprogfællesskab, viser undersøgelser gennem de seneste 25-30 år, at de tre landes indbyggere har fået sværere og sværere ved at forstå hinanden indbyrdes. Det dansk-svenske problem er vel efterhånden så stort, at særlig de yngre af og til opgiver at anvende deres modersmål i sprogkontakten og i stedet griber til engelsk. Kommunikationen med finner og mange af de yngre islændinge foregår oftest på et ikke-nordisk sprog, mens finlandssvenskerne både nemmere forstår de øvrige nordiske sprog og også er nemmere at kommunikere med for danskere og nordmænd.

Der er ingen tradition i Norden for at lære at *tale* nabosprogene.

Nordmænd har relativt nemt ved at forstå de øvrige nordiske sprog, ligesom det også er det sprog, som de øvrige naboer lettest forstår. Svenskere og danskere har det vanskeligere med hinandens sprog. Dansk er nok det sprog, som er sværest: Knapt halvdelen af svenskerne forstår således ikke dansk.
Dette skyldes især de voldsomme lydlige udviklinger, som har fundet sted i dansk i de seneste 50-

 © GeGe Forlag

75 år og som har udviklet dansk bort fra de øvrige landes sprog. Dette betyder, at de danske stavemåder nu ligger fjernere fra udtalen end tidligere. Faktisk har hvert tredje ord i vort sprog skiftet udtale inden for de seneste 150 år. Dette er også baggrunden for, at antallet af stavefejl, især hos unge danskere, er voksende.

Selv om færøsk og islandsk er nordiske sprog, er disse sprog ikke umiddelbart forståelige for de øvrige landes indbyggere. Færinger og islændinge kan med nogen vanskelighed forstå hinanden. Til gengæld kan færinger og nordmænd, der taler vestnorsk dialekt, nogenlunde forstå hinanden. Alle færinger forstår glimrende dansk (nationen er faktisk tosproget), mens det efterhånden kun er den ældre generation af islændinge der forstår dansk og svensk, mens norsk stort set forstås af alle.

Også en del grønlændere forstår af historiske grunde dansk, men da både grønlandsk og finsk/samisk tilhører andre sprogfamilier end den nordiske, er disse sprog helt uforståelige for folk fra den øvrige del af det nordiske område. Grønlandsk er et inuitsprog og er i slægt med eskimosproget i Canada, mens finsk og samisk er i familie med estisk, ungarsk og visse sprog ved Uralbjergene.

2. Ligheder mellem nabosprogene

Dansk, norsk og svensk indeholder mange ligheder, selv om der er nogle stave- og udtaleforskelle mellem de tre sprog. I afsnit 3 har vi prøvet at give en oversigt over disse og nævnt nogle enkle tommelfingerregler som kan lette sprogforståelsen. Det er først og fremmest i ordforrådet, at de største forskelle findes.

Der findes ingen egentlige optællinger af disse forhold, men som et fingerpeg kan nævnes, at Munch-Petersen og Hartmann i ”Farlige ord og lumske ligheder i svensk og dansk” registrerer ca. 2.000 ord og udtryk, som volder problemer.
Sammenligner man nogle få linjer dansk prosa med fx en svensk oversættelse kan man få et indtryk af problemets omfang. Ca. 30% af ordene er helt ens eller med minimal forskel. Ca..45% er så ens, at de ikke volder problemer for svenskerne.Ca 25% af ordene er så forskellige at de kun meget vanskeligt umiddelbart forstås.

Sammenligner man dansk og norsk (bokmål) er antallet mindre.
I ”Alfabet” findes der ingen vanskelige ord. Og hvad angår norsk opstår der først rigtige problemer, når teksterne er på nynorsk (Fx ”Vinsjan På Kaia”).

Skandinavisk ordbog (1994) omfatter ca. 10.000 ord, som er forskellige i dansk, norsk eller svensk, men her findes mange sammenfald mellem to af sprogene. Derfor vil en stor del af dette antal ikke volde problemer.

3. Forskelle mellem nabosprogene

Skrift og udtale

Hvad angår skriftbilledet kan man opstille nogle generelle stave- og udtaleforskelle, hvorved norsk og svensk adskiller sig fra dansk. Først følger her en skematisk oversigt over typiske forskelle i det skandinaviske skriftbillede, der herefter kommenteres nærmere.
Hvad angår de forskellige norske dobbeltformer, kan man som regel regne med, at de stavemåder, der afviger fra dansk er nynorsk, men reglen er ikke undtagelsesløs.

 © GeGe Forlag

Konsonantforskelle

	dansk	norsk	svensk
1. b,d,g/p,t,k	købe, møde, bruge	kjøpe, møte, bruke	köpa, möta, bruka
2 slutkonsonant	tak (enkel)	takk (dobbelt)	tack(dobbelt)
3. hv/kv/v	hvid, hverken	hvit/kvit, verken	vit, varken
4. v/g	mave, skov	mave/mage, skog	mage, skog
5. vn/mn	havn	havn/hamn	hamn

Vokalforskelle

	dansk	norsk	svensk
1. endelser	bade, lampen	bade, lampen bada, lampa	bada, lampan
2. nægtende forstavelse	u. uvilje	u: uvilje	o: ovilja
3. o/a	o: lov	o: lov	a: lag
4. a/o/å	a: sang	a/o: sang/song	å: sång
5. å/a	å: hånd	å/a: hånd/hand	a: hand
6. u/o	u: kunst, bund	u/o: kunst, bunn/botn	o: konst, botten
7. y/ju	y: byde, syg	y/ju: by(de), syk/sjuk	ju: bjuda, sjuk
8. æ/e/ä	æ: præst	e: prest	ä: präst
9. e/æ/jø/jö	e/æ: mel, mælk	e/jø: mel/mjøl, melk/ mjølk	jö: mjöl, mjölk
10. e/ei	e: ben, sten	ei/e: ben/bein, stein	e: ben, sten
11. ej/ei//eg/äg	ej: vej	ei/eg: vei/veg	äg: väg
12. e/ä	e: hest	e: hest	ä: häst
13. øj/øy/ög	øj: øje	øy: øye	ög: öga
14. ø/au/ö	ø: høst	ø/au: høst/haust	ö: höst

Kilde: Skandinavisk Ordbog

Kommentarer til forskelle mellem skrift og udtale

Den alfabetiske ordning på svensk er **å – ä – ö,** mens den på dansk og norsk er **æ – ø – å**.
Endvidere skal bemærkes at svenskerne og nordmændene ikke bruger det komplicerede danske talsystem. Det hedder fx femti og sexti i stedet for halvtreds og tres. Dog findes toti (20) ikke i norsk og svensk.

Oversigten rummer de fleste generelle forskelle mellem de skandinaviske sprog. Undertiden er fx formerne i dansk og norsk identiske, undertiden formerne i dansk og svensk. Meget ofte findes der dobbeltformer i norsk. Således kan fx ordet kirke i bestemt form på bokmål hedder både kirka og som på dansk kirke. Dobbeltformer er karakteristiske for norsk, mens der fx i dansk først forekommer dobbeltformer efter 1986-retskrivningsordbogen (fx resurse/ressource).

Inden for konsonanterne skal man især bemærke forskellene mellem p, t og k i norsk og svensk og b, d og g i dansk. Dette skyldes historiske forhold der går helt tilbage i middelalderen.
Hvad angår vokalerne er de egentlige forskelle naturligvis små, men forholdene kan synes kaoti-

© GeGe Forlag

ske. Det er de også! De skyldes bl.a. nogle særdanske lydudviklinger (lydåbninger) i middelalderen som kun delvis er markeret i skriften. Værd at lægge mærke til er at norsk ofte kan have diftonger (tvelyd) (au (**au**ka), øy(kl**øy**ve) og **ei**), hvor dansk og svensk har monoftonger (ø, e) (se moment 11,13,14). Endvidere bemærkes at man på svensk har endelser på **a** i tryksvag stilling (moment 1).

4. Især om norsk

Norsk er for danskere, som tidligere nævnt, nemmere at forstå og læse end svensk, men kun hvis der er tale om *bokmål*, idet dette ligner dansk mest. Det er nemlig baseret på dansk skriftsprog. Norge har to officielle, ligestillede skriftformer – foruden bokmål, også *nynorsk*. Sidstnævnte er konstrueret på baggrund af norske dialekter som en national markering af afstand til Sverige og ikke mindst Danmark. Norge var dansk fra unionstiden i middelalderen indtil 1814 og herefter svensk. Først i 1905 blev Norge en selvstændig stat.

Bokmål er første skriftsprog for de fleste og er så godt som enerådende i Norrland og i det østlige Norge koncentreret om Oslo.
Nynorsk bruges især på Vestlandet med centrum i Bergen og nord herfor. Nynorsk er først og fremmest et skriftsprog. Nynorskbrugere taler almindeligvis dialekt (kan høres på ”Vinsjan på kaia”).
Nynorsk er juridisk ligestillet med bokmål, men er kun skriftsprog for 10-15% af befolkningen.
At der i norsk retskrivning findes så mange dobbeltformer (fx sang/song) må især tilskrives at landet har disse to officielle sprog.
På norsk bruges c sjældent i skriftsproget.
Læs mere på www.sprakrad.no/fakta

En række udtaleforhold afskiller dansk og norsk:
- g foran i, y, ei og øy udtales som j fx gi (give), geit (ged), gyse (gyse) og gøyma (gemme)
- gj kan også udtales som j fx gjest (gæst)
- k udtale kj foran i, y, ø og ei fx kino, kirke, kyst, København
- kj kan også udtales tj fx ikkje
- sk og sj udtales sje fx skøyter (skøjter), sjåfør (chauffør)
- u er en mellemtungevokal og udtales mellem dansk u og y fx dust

5. Især om svensk

Følgende væsentlige udtaleforskelle adskiller dansk og svensk:
- dj, gj, lj udtales j fx djup (dyb), gjorde (gjorde), ljus (lys)
- g kan udtales på mange måder fx: som g (gammal), j (Göteborg, gärna, göra, gick, älg (elg), helg (weekend), arg (vred), berg, borg og som ng: lugn (rolig)
- u er en mellemtungevokal og udtales mellem u og y fx ljus

foran e, i, y, ä og ö udtales:
- k som regel tj: kyrka
- sj, sk og stj er en sj-lyd som udtales som sj i ordet sjippe
- tj og kj er en tj-lyd og udtales som ch i det tyske ord ich (tjuv (tyv), tjej (pige), kjol)

Forskel i skriftsproget:
- ö, ä og i stedet for ø, æ
- x I stedet for ks (fx i lax)

Andre forskelle:
- Svensk er et a-sprog og dansk er et e-sprog. Ses fx tydeligt i infinitiv (navnemåde) fx tala, skriva
- I bestemt form i navneord er der dobbeltbestemmelse: den lilla hunden (den lille hund), det

 © GeGe Forlag

gula huset (det gule hus)
- At inte kunne arbeta (på dansk: ikke at kunne arbejde)

6. Ordforrådsproblemer

Det største problem i den interskandinaviske sprogforståelse er den forholdsvis store forskel i de tre sprogs ordforråd. Dog volder ord der staves forskelligt, og ord hvor bøjningsendelserne afviger, aldrig problemer.
Det er ofte ud fra sammenhængen i teksten muligt at gætte sig til betydningen i de tilfælde, hvor de tre sprog bruger helt forskellige ord for det samme begreb.

Det er først når ordet står isoleret, at der ingen muligheder findes for at gætte. Der tænkes især her på ord som svensk beteende (dansk adfærd), len (amt), börja (begynde), ånge (damp), dike (grøft) mås (måge) og norsk vonar (dansk håber) ottast (frygter), bikkje (hund), eksos (udstødningsgas), do (toilet), grøsse (gyse) og fra sangteksterne fx: hyggelig (norsk: koselig) spekulerer på (norsk: lura på), også (svensk: även) og dristig (svensk: djärv).

Faste forbindelser, hvor man fx bruger andre billeder (metaforer) end i de modsvarende danske udtryk, volder store problemer. Fra svensk kan nævnes bli pannkaka (dansk: gå i fisk) gå åt som smör i skolsken (dansk: gå som varmt brød).

De vanskeligste ord kaldes ”de lumske ligheder” eller ”falske venner”.
Her kan det samme ord have helt forskellige betydninger i de tre sprog. Ordene kan også have en fælles betydningskerne, men forskellige bibetydninger.
Svensk flicka betyder pige på dansk, mens svensk piga betyder tjenestepige. Men i sangteksterne bruges svensk tjej og norsk kjei for pige.
Dansk rolig hedder lugn på svensk, mens svensk rolig på dansk betyder morsom.
Norsk rar betyder mærkelig på dansk.
Dräng på svensk betyder tjenestekarl på dansk. En dreng på dansk oversættes med pojke på svensk.

© GeGe Forlag

Fiktive kort- og novellefilm og dokumentarfilm

I dette materiale skelnes der mellem fiktive kortfilm, fiktive novellefilm og dokumentarfilm.
Herunder er en kort beskrivelse af nogle karakteristiske træk for de 3 kategorier.
Vær opmærksom på at alle træk ikke nødvendigvis forekommer i den enkelte film.

Fiktiv kortfilm

- Filmen er kort – kortere end 15 minutter.
- Der medvirker ikke flere personer end højst nødvendigt.
- Filmen har en enstrenget handling. Filmen kan være kronologisk eller med flashback eller flash-forward.
- En eller flere ting eller rekvisitter er væsentlige for handlingen. En rekvisit kan også fungere som set-up.
- Handlingen foregår over kort tid – filmisk tid kan være lig med faktisk tid.
- Lydsiden har stor betydning:
    - ofte er der få replikker
    - i lydsiden kan der være varsler
    - billedsiden er 'talende'
    - der kan være en 'voice over', en fortæller
- Når der sker noget dramatisk, er det ofte som om 'tiden står stille'. Dette kan understreges både i lydsiden og i billedsiden hvor der fx bruges slowmotion eller at kameraet dvæler ved motivet.
- Med fordel kan den lille berettermodel, kosmos-kaos-kosmosmodellen, eller begyndelse–handling-afslutningsmodellen ofte bruges på en kortfilm.

Fiktiv novellefilm

- Filmen er længere end 15 minutter og kortere end en time.
- Der er flere medvirkende end i en kortfilm.
- Der er flere handlinger.
- Der er mange replikker.
- Handlingen foregår over længere tid, 14 dage, en måned, en sommer.
- Lydsiden (replikkerne) er underlagt billedsiden.
- Den store berettermodel, aktantmodellen eller plot-pointmodellen kan bruges til at få hold på filmen.

Dokumentarfilm

- Filmen er et personligt projekt for instruktøren som ønsker at sætte fokus på noget.
- Det tager ofte længere tid at optage en dokumentarfilm end en kort/novellefilm af samme længde.
- Kan være kort som en kortfilm, længere som en novellefilm eller lang som en spillefilm.
- Tager udgangspunkt i virkeligheden.
- Tvivlen kan være drivkraft. Hvorfor? Hvordan kan det være at…?
- Ønsket om at skildre livsvilkår kan også være drivkraft.
- Almindelige mennesker medvirker og 'spiller' sig selv.
- Er ikke produceret med henblik på tv, men derfor kan den godt blive vist på tv.

En dokumentarfilm er ofte noget helt andet end et dokumentarprogram hvor tv-folk arbejder filmisk og har en journalistisk tilgang – en vinkel på historien. En speak kan kommentere billedsiden.

 © GeGe Forlag

Dramaturgi og filmiske virkemidler

Dramaturgi

En film kan fortælles lineært

Filmen har en begyndelse, en handling og en slutning (som dog godt kan pege videre fremad). Begyndelsen kaldes anslaget og afslutningsscenen kaldes udtoningen.
Ofte bruges berettermodellen, den lille berettermodel, plotpointmodellen eller aktantmodellen til at få styr på filmens dramaturgi.
En anden model som er velegnet til at få styr på mange korte film, er kosmos-kaos-kosmosmodellen. Denne model kan bruges i de mindste klasser. Tilsyneladende er der kosmos – alt er ren idyl, men hurtigt sker der noget, der bliver kaos, så er der en (eller en gang imellem flere) der agerer, de implicerede parter lærer noget, og der opstår derefter et nyt kosmos. Modellen peger videre, for alle ved, at på sigt, kommer der et nyt kaos. I filmen vises dette ikke, men her kommer seerens fantasi, fornemmelse og erfaring ind.
Berettermodeller (Se kopiark).

En film kan fortælles cirkulært

Når man bevæger sig fra filmens nutidsplan og tilbage i tiden, kaldes det et flashback. Når man bevæger sig fra filmens nutidsplan og frem i tiden, kaldes det et flashforward. Eksempelvis kan en film slutte i den scene som åbnede filmen.

Komplekse film

I mere komplekse film som fx ’Pulp Fiction’, ’21 Grams’ og ’Before the Rain’ væves fortid, nutid og fremtid sammen igennem hele filmen.

En film kan være en montage

Filmens tema bliver belyst vha. billedlyrik. Her er tid uden betydning.

Tema, præmis og budskab

Hvad er filmens **tema** (fx: sammenbragte børn), **præmis** (fx: sammenbragte børn kan have svært ved at finde ud af det med hinanden, børn mobber) og **budskab** (fx: voksne skal være opmærksomme på at hjælpe sammenbragte børn til at finde ud af det med hinanden, og børn skal være ordentlige ved hinanden).

Fortællekneb og andet der kan opbygge stemningen

Set up - Pay Off: Der plantes information som gør de efterfølgende scener troværdige.
Blanks: Huller, viden der holdes tilbage af fortælleren, som man med intuition, erfaring og viden prøver at fylde ud. Som seer kan man blive overrasket: surprise – der sker noget andet end det man forventer!
Cues: Stikord der, på baggrund af viden, erfaring og evne til at tolke, kan betyde at man får en fornemmelse af hvad der videre kan ske.
Varsel bruges til at skabe stemning. Kan være:

1. I billedsiden (fx ravne der svæver over et hus – man kan ikke høre ravnene, kun se dem)
2. I både billed- og lydsiden med synkron lyd (man ser en måge, den skriger)
3. Kun som asynkron lyd (fx dæk der hviner, ambulance med udrykning – uden at man ser dækket eller ambulancen)

Rekvisit: fx en drage, en ballon, et Anders And-blad, en snorkel, en paraply. Rekvisitten optræder flere gange i en film og kan også have symbolsk betydning (i begyndelsen vil dragen ikke flyve, men til sidst, når hovedpersonens projekt er lykkedes, flyver dragen).
Symbol: fx et hjerte, en kiste, en drage, en tiger, en nøgle, en ballon, et brev der bliver revet i stykker osv.

 © GeGe Forlag

Filmens virkemidler (udtrykket)

Billedkomposition

Frame: der er 25 frames (enkeltbilleder) til et sekunds filmoptagelse (nogle lande bruger en anden standard, nemlig 30 frames i sekundet).

Billedbeskæring: (den afstand som tilskueren oplever at kameraet har til motivet): I det enkelte billede (frame) kan motivet fremtræde på følgende måde: **supertotal, total, halvtotal, halvnær, nær, ultranær** (eller som det også kaldes: **close up**)

I den enkelte frame (som fryses på skærmen) kan der arbejdes med **forgrund, mellemgrund og baggrund**. Herved får billedet dybde, og opmærksomheden bliver skærpet (fx kan man ofte ved at se på baggrunden finde ud af mere om landskabet eller miljøet).

Det gyldne snit: en opdeling af billedet hvor de forskellige elementer placeres harmonisk

Vandrette linjer: giver ro, stabilitet, orden.

Lodrette linjer: virkningen er magtfuld, monumental.

Diagonale linjer: kan understrege action, bevægelse, aggressivitet.

Kamerasynsvinkel

Fugleperspektiv (motivet ses ovenfra og bliver småt og ubetydeligt), **normalperspektiv** (motivet er i samme højde som kameraet), **frøperspektiv** (motivet ses nedefra og synes stort).

Kameraobjektivvalg

Motivet kan filmes i **normal vinkel** (sådan som vi ser det), som **tele** (der er zoomet ind på motivet eller en vigtig del af det – dette kommer til at stå skarpt, mens alt andet bliver sløret) som **wide** eller vidvinkel (der er zoomet ud – virker nærmest som panorama og giver overblik). Dette kaldes også objektivvalg.

Fokus: at motivet er i fokus og skarpt. **Defokus:** at motivet er utydeligt. Fokus/defokus: skiftevis fokuseres og defokuseres der på forskellige motiver i billedet.

Kameraet som fortæller

Hvis motivet er filmet set ud fra en persons synsvinkel, kaldes det **subjektivt kamera** eller **point of view.** Hvis der filmes hen over en person skulder og over på en anden person, kaldes det **over-a-shoulder-shot.** Hvis to personer ses i nær- eller halvnær kaldes det et **two-shot.**

Kamerabevægelser

Kameraet kan være **håndholdt**, stå på et **stativ**, være et **steady-cam** eller **fastspændt** (fx på en bil, helikopter, person osv.).

Kameraet kan **panorere** (drejes fra venstre til højre eller omvendt, horisontalt), **tilte** (dreje op og ned – vertikalt), **være skråt** (kan blandt en give en psykologisk afstand til motivet), **på hovedet** (alt er omvendt – denne virkning kan også opnås i redigeringen), **travelling**, følge et motiv i bevægelse, (vha. en dolly, skinner, en bil, en skrivebordsstol) eller gå op i **kran.**

Lys

Lys skaber stemning og handling. Der skelnes imellem følgende lyssætning:

Normalt: her bruges ikke spots (dogme)

High-key: at belyses vha. projektører og spots for at kameraet kan bevæge sig frit.

Low-key: lyssætning med der er mørk i tonen, og som anvender skygger som virkemiddel.

Farver

Farvetonen i en film har stor indflydelse på seerens oplevelse. Blåt lys er koldt, rødt lys er varmt. Der kan sættes filtre på kameraet eller der kan lægges et filter ind i redigeringen.

I en film har vigtige rekvisitter ofte en meget klar farve (fx en blå ballon, en rødt kort, en rød cigarettænder, en rød rose). Farverne har ofte symbolværdi.

 © GeGe Forlag

Lyd

Lyden kan være synkron eller asynkron.

Synkron lyd: reallyd (billede og lyd følges ad), clean-sound (lyd eller studielyd 'der hører til' billedet og lægges ind i redigeringen), musik der kommer ud af en radio i billedet (også selv om det er lagt på efterfølgende), effektlyd hvor det er reallydene der er forstærket.

Asynkron lyd: underlægningsmusik, voice-over, speak, effektlyd som ikke hører til i billedet, men som forstærker stemningen, fx: ambulance med udrykning – uden at man ser ambulancen, måge-skrig, men ingen måger mm.

Ord i film

Voice over: en fortæller (eller en af personerne) der fortæller, forklarer eller fortolker.

Interviews: en medvirkende i filmen svarer på nogle spørgsmål, som ofte er klippet ud, så man kun hører svarene.

Speak: Et båndet indlæg som kommenterer filmen.

Redigering

En lang række **indstillinger** á 25 frames pr. sekund ligger til grund for redigeringen. Indstillingerne bliver beskåret, delt op osv. og klippes sammen til **scener**.

Sekvens: flere scener der til sammen giver en afsluttet handling.

Klippeteknikker

Kontinuitetsklipning: klipningen er lineær – er fremadskridende i tid. Overspring virker naturlige.

Eliptisk klipning: kontinuitetsklipning, men hvor tidsoverspring vises fx vha. fading (billederne blænder over i hinanden).

Montageklipning: montageklipningen skaber sammenhæng og betydning, men ikke i tid.

Krydsklipning: her klippes der mellem to handlinger der sker samtidig, og hvor de to handlinger mødes på et tidspunkt.

Parallelklipning: krydsklipning mellem handlingstråde som finder sted samtidig, men ikke nødvendigvis mødes.

Match cut: når der er en eller anden overensstemmelse mellem de to klip. Det kan være i motivet eller i lyden.

Lydbro: hvor lyden til det nye klip begynder i det foregående klip.

Filmisk tid er længere eller kortere end faktisk tid

Suspense: den enkelte scene spændes eller forlænges til det yderste. Seeren ved mere end filmens personer.

Slow motion: handlingen vises i langsom gengivelse.

Strobe: bevægelserne vises i ryk

Frossent billede: kan bl.a. forekomme i slutningen af en film med åben slutning.

Fast motion: bevægelserne vises hurtigere end normalt.

Krydsklipning og parallelklipning: kan være både tidsforkortende og tidsforlængende.

© GeGe Forlag

Kort til de filmiske virkemidler

Normalperspektiv	**Frøperspektiv**	**Fugleperspektiv**

Miljø	**Hovedperson(er)**
Biperson(er)	**Tid**
Tema	**Budskab**

Farver	**Symboler**

Supertotal	**Total**
Halvtotal	**Halvnær**
Nær	**Ultranær/Close up**

© GeGe Forlag

Pan	**Tilt**
Travelling	**Kran**
Kamera **Fast / Håndholdt/Skåt mm.**	**Fokus/Defokus**
Wide	**Tele**
Indstilling	**Scene**
Sekvens	**Klipperytme**

Synkron lyd **Reallyd, dialog, musik, effektlyd**	**Asynkron lyd** **Underlægningsmusik, voice-over, effektlyd, speak**

Normal light	**High-key**	**Low-key**

Set up - pay off	**Varsel**	**Rekvisit**	**Match Cut**

© GeGe Forlag

Produktionsplan

Inden I går i gang, skal alt besvares og sættes i den udleverede mappe.

Gruppe		
Genre	Titel	Varighed

Andre krav (fx: lydside kun musik)

1. Før optagelse

Pitch (handling ultrakort) og eller manuskript og storyboard udarbejdes og gennemgås med læreren.
Hvem er kameramand/producer?
Hvem sørger for det tekniske udstyr?
Medvirkende?
Hvem sørger for rekvisitter, hvem skaffer dem/hvem udarbejder dem?
Hvornår skal der filmes?
Hvor skal der filmes (location)?
Skal der laves aftaler? Med hvem? Hvem gør det?
Osv.

2. Optagelse

Check udstyr (kamera, bånd, stativ, batterier/oplader).
On location gennemgås produktionen.
Foretag lydprøve og hold kontrol med lyd under optagelserne (hovedtelefon).
Brug evt. stativ.
Ved optagelse:1. kamera kører (kameramand), 2. action (producer) 3. kamera kører ca. 5 sekunder efter at optagelse er slut - og cut (producer eller kameramand).
Indstillingerne filmes mindst 3 gange eller til kameramand siger ok. Brug ikke tid på at tjekke optagelserne on location.
Optag rigeligt til dækbilleder.
Optag clean sound hvis der skal bruges reallyd (lyd fra stedet).
Gå tæt på motivet.
Brug zoom, panorering og tilt moderat (ved brug af autofokus er dette meget nødvendigt).

3. Efter optagelse

Optagelser registreres (registreringsark): Hvor:_____ Hvornår: _____

Klippemanus udarbejdes (klippemanus): Hvor: _____Hvornår:_____

Redigering: _____dag d._____ kl.____ Medbring: _____

Forevisning: Hvor:_____ Hvornår:_____ For hvem: _____

Godkendt af (lærer): _____

Vigtigt: Overhold tidsrammen. I får ikke ekstra tid!

© GeGe Forlag

Storyboard/skudliste

Arbejdstitel	Genre	Side nr. af
Gruppemedlemmer		

Indstilling	Billede	Lyd	Husk

© GeGe Forlag

Registrering

Titel på produktion:	side af
Udarbejdet af:	

Tidskode ind	Tidskode ud	Story-board scene nr.	Bemærkninger Hvem, hvad, godt, skidt, lyd	Kan/skal bruges	Dur ikke

© GeGe Forlag

Klippemanus

Titel på produktion:	side af
Udarbejdet af:	

Billede	Speak Voice-over	Reallyd Clean sound Effektlyd	Musik
Tidskode:			
Tidskode:			
Tidskode:			
Tidskode:			
Tidskode:			
Tidskode:			
Tidskode:			

© GeGe Forlag

Kosmos - kaos - kosmos

Navn/navne	Klasse
Filmens titel	År
Instruktør	Land
Kosmos	
Hvem (personer)	
Hvor (miljø)	
Hvornår (tid)	
Kaos	
Konflikt	
Kosmos	

© GeGe Forlag

Berettermodel

Navn/navne	Klasse
Filmens titel	År
Instruktør	Land
Anslag (hvad sætter handlingen i gang)	
Præsentation (af filmens hovedpersoner handling og konflikt)	
Uddybning (af filmens handling og konflikter)	
Point af no return (handlingens foreløbige højdepunkt. Nu er der ingen vej tilbage)	
Konfliktoptrapning (spændingen stiger)	
Klimaks (historiens højdepunkt)	
Udtoning (historien slutter)	
Perspektivering/intertekstualitet	

© GeGe Forlag

Lille berettermodel

Navn/navne	Klasse
Filmens titel	År
Instruktør	Land
Anslag (hvad vækker interesse)	
Hvem (personer)	
Hvor (miljø)	
Hvornår (tid)	
Point af no return (handlingens foreløbige højdepunkt. Nu er der ingen vej tilbage)	
Klimaks (historiens højdepunkt)	
Udtoning (historien slutter)	

© GeGe Forlag

Weboversigt og litteraturliste

Det fællesnordiske skolenet: www.nordskol.org med en veludbygget linksamling (lenkesamling), en ordbog og et mødested (kontaktgalleriet) for lærere og elever. Oplysninger om job-swob, udvekling, lejrskoleture og samarbejde med andre skoler i Norden m.m.

Tjek også lige http://nordskol.org/film og htttp://nordskol.org/nordspraak

Nordisk Råd: www.norden.org bliver hele tiden udbygget med aktuelt materiale og tilbud.

Det lokale CFU/den lokale pædagogiske central har forskellige materialer til arbejdet med norsk og svensk. Søg i dit CFU's database.

www. leksikon.org

Norge

www.norsk.dk Den norske ambassades website til danskere (med ordbog, info, fakta m.m.)

www.nordskol.org lenksamling – ordbocker – bokmålsordboka og nynorskordboka

Sverige

www.sverigesambassad.dk

www.sweden.se Sveriges officielle hjemmeside. I menulinjen vælges "Other Languages" og derefter svensk (eller dansk).

www.si.se Det Svenske Institut. Herigennem kan købes bøger og publikationer. 0046 8453 7800 eller order@si.se

www.sverigedirekt.se Informationer om Sverige til svenskere.

www.visit-sweden.com Det svenske turistbureaus hjemmeside. Her findes bl.a. et kort over Skandinavien. Der kan zoomes ind (engelsk, tysk eller svensk)

Norsk og svensk

Skandinavisk Ordbog fra 2002. Kan købes via www.gege.dk.

Politikens lommeordbog (2004): Svensk-Dansk, Dansk-Svensk.

Munch-Petersen, Palmgren og Hartman: Farlige ord og lumske ligheder i svensk og dansk (Gyldendal 1992)

Uhlman, Ulla Börestam: Skandinaver samtaler. Språklika och interaktionella strategier i samtal mellan danskar, norrmän och svenskar (Uppsala Universitet 1993).

Fjeldstad, A. og Cramer, J.: Norsk for dansker (Forlaget Wessel og Huitfeldt, Århus 1999).

Cramer og Kirkegaard: Dansk sproglære for nordmænd. Forlaget ad notam, Gyldendal. Norge.

Teilmann, Ulf: Svenska för danskar (Roskilde 1991).

Sverige och Danmark/Sverige og Danmark: 36 kr. og Svensk Kultur januar 2003 (om Svenska Språket) 8 kr. købes via Det Svenska Instituttet. Bestilles på order@si.se

Litteratur og enkelte websteder om film

Per Katz og Henrik Poulsen: Fokus – en grundbog i film, tv og video, Gyldendal 2002.

Synnøve Kjærland og Torben Blankholm: Fat om dokumentarfilm, DFI 2001.

EKKO – filmpædagogisk tidsskrift.

Jan Frydensbjerg og Ole Solkær: Pay Off! Om de filmiske virkemidler. Udkommer i 2005 på GeGe. Forlag.

www.dr.dk/kortfilm Her findes undervisningsmateriale til kortfilm sendt på DR 1996-2003. De fleste film kan stadig lånes via dit lokale CFU.

www.ekkofilm.dk Hjemmeside for tidsskriftet EKKO. Her findes anmeldelser, opgaver til artikler m.m.

Andre udgivelser fra GeGe Forlag

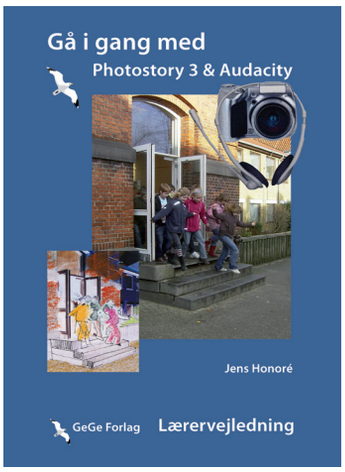

Gå i gang med Photo Story 3 & Audacity

- Materialet består af vejledning, klassesæt med 15 elevbøger og cd-rom med øvematerialet!
- Det trykte materiale er i fremragende kvalitet og kan bruges igen og igen.
- Materialet er afprøvet i 2., 4, og 8. klasse – alle steder med stor succes. Der er udfordringer til både nybegynderen og de mere it-kyndige.
- Det er meningen at eleverne arbejder sammen to og to. Herved får de det største udbytte af øvelserne!
- Eleverne kommer til at arbejde med øvelser der efterfølgende sætter dem i stand til at bruge de to programmer.

Dansk identitet?

Af Grethe Grønkjær

- DVD med 20 forrygende étminutsfilm med udgangspunkt i dansk, danskhed og dansk identitet! Danske undertekster kan vælges til/fra. Filmene optræder også som Windows Media Player-filer lige til at lægge på skolens server/enkeltmaskiner.
  De 20 film kan bl.a. bruges til undervisning i grundskolen, ungdomsuddannelserne og af flygtninge/indvandrere.
  Flere film er velegnet til prøven i dansk.
- Lærervejledning med kopiark.

Udgives i samarbejde med Århus Filmværksted

Under stjernerne

Af Grethe Grønkjær

- DVD med eksklusivt interview med Steffen Brandt, musikvideoer, nyhedsindslag, tv-spots, portræt m.m.
- DVD med Media Player Filer til undervisning og til prøve
- Cd-rom med arbejdsmateriale
- Cd med 15 sange - specielt egnet til undervisning - udvalgt i samarbejde med Steffen Brandt
- Lærervejledning med kopipark

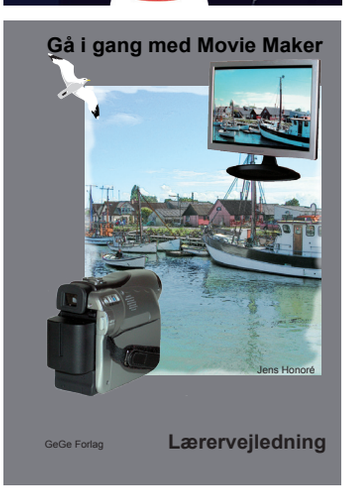

Gå i gang med Movie Maker

Af Jens Honoré

- elevmateriale i klassesæt
- lærervejledning
- cd-rom med øvelsesfiler

Gå i gang med Movie Maker er udviklet, så det bl.a. både er dækkende for Junior PC-kørekortets krav til mediearbejde og til arbejdet med andre udtryksformer i dansk.

Materialet kan bruges fra 3.-4. klasse og op – også voksenundervisning.

Andre udgivelser fra GeGe Forlag

Danske Musikvideoer 4

Af Grethe Grønkjær

- DVD med 18 danske musikvideoer, fortrinsvis fra det nye årtusinde. Mulighed for til- og fravalg af undertekster. På DVD-en findes de fleste musikvidoer endvidere som Media Player Filer som må lægges på skolens server.
- Lærervejledning med sangtekster og kopiark

Danske Musikvideoer 4 kan bruges både til undervisning og prøve.
Tekster og videoer er frikøbt.
Danske Musikvideoer 4 kan anvendes fra 6. klasse og op - også voksenundervisning.

Pay Off!

Af Jan Frydenbjerg og Ole Solkær

- DVD som på en visuel måde grundigt gennemgår de mest almindelige virkemidler som fx billedbeskæring, perspektiv, kameraebevægelser, klippeformer, lys og lyd samt intertekstualitet og set up - pay off
- Lærervejledning med kopiark

Pay Off! sætter lærere i stand til at implementere film, filmiske virkemidler og
egenproduktion i undervisningen fra mellemtrinnet og op.
Pay Off! fik Forskningsnettes Specialpris 2006.

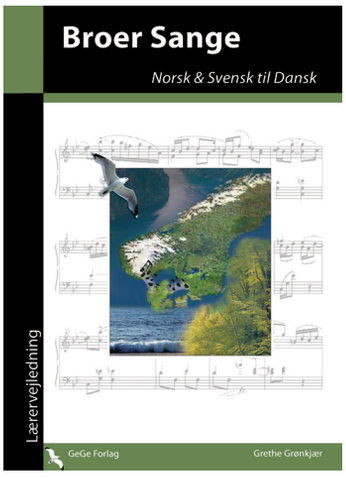

Broer Sange - Norsk og Svensk til Dansk

Af Grethe Grønkjær

Unikt materiale til arbejdet med norsk og svensk i danskundervisningen.
Udgivelsen er et multimediemateriale med udgangspunkt i 13 norske og svenske sange til brug i dansk i grundskolen og i ungdomsuddannelserne.

- Musik CD
- Lærervejledning med kopiark
- 25 elevhæfter
- Kort bog m.m.

Fik 2. pladsen i undervisningsmiddelkonkurencen 2005.

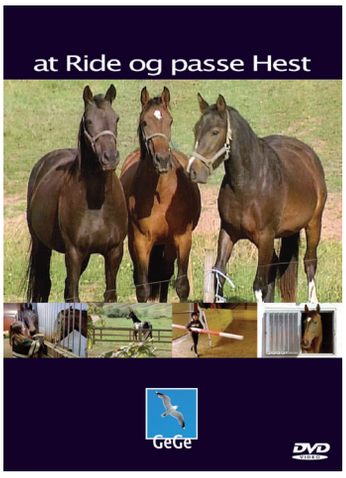

at Ride og passe Hest

Af Grethe Grønkjær

Til alle der lige er begyndt at ride - og til dem der bare drømmer om at ride og få sin egen hest.
Filmen viser og fortæller en masse om heste, hvordan de skal passes og plejes, beskriver hestes eksteriør, kropssprog og signaler, rideudstyr og foder og vand. Om gangarter, på bane og i natur, hvordan heste sættes på stald, hvordan man passer på sig selv og meget mere.
DVDen kan også hjælpe forældre og bedsteforældre til at forstå, hvad det vil sige at passe og have hest.
Målgruppe: 6-12 år

GeGe Forlag, kurser & konsulentarbejde
Dybbølgade 9 8000 Århus C 86190119 www.gege.dk gege@gege.dk

Lærervejledning til 'Broer – Film' Norsk og Svensk til Dansk

'Broer Film' på DVD indeholder 5 norske og 5 svenske kort- og novellefilm:
In Transit, Dykk, Digre Daier, Sorthvit, Caravan, Irmelin, Svart är vackert?, Pin Up, Att döda ett barn og Villospår.

Alle 10 film findes i tre versioner: 1. i originalversionen, 2. tekstet på originalsproget og 3. med danske undertekster.

Der kan arbejdes med de 10 film på mange forskellige måder, bl.a. filmisk, tematisk og til arbejdet med norsk og svensk i danskundervisningen i grundskolen og ungdomsuddannelserne. Filmene kan bygge bro på mange måder, og billedsiden vil hjælpe forståelsen godt på vej.

Denne lærervejledning indeholder bl.a.:

- Filmiske, sproglige og tematiske opgaver til de 10 film.
- 'Att döda et barn'. Stig Dagermans berømte novelle som ligger til grund for filmen af samme navn.
- Kapitel om sprogene i Norden.
- Skriftlige indlæg fra tre af instruktørerne nemlig: Marlene Högmark, Björne Larson og Sirin Eide samt et af Anne Siri Bryhni, regissør på den norske kortfilm 'Dykk'. Alle indlæg med tilhørende opgaver.
- Kopiark.

Dialoglister til de 10 film og ordlister kan hentes på www.gege.dk

ISBN 978-87-91438-48-6
9 788791 438486